

RŪPINTOJĒLIS

Nr. 25

1989 gegužē

Skiriamas Motinystei

TURINYS NR. 25

<i>Vysk. Paulius Baltakis, OFM. Motinoms</i>	1133
<i>Gert. Vincas Žilius. Laiškai žmonai</i>	1135
EUCARISTINIAI METAI	
Lietuvos Ganytoj žodis 1989 m. Velykoms.....	1138
<i>Kun. Romualdas Dulskis. Komunijos dovana</i>	1139
ADORACIJOS VALANDAI	
<i>Gertr da Šinl</i> (trapist). Eucharistinis Kristus.....	1141
<i>Vynmedžio Šakel</i> . Tu vienas ia.....	1143
Sveika, Marija.....	1143
Sven iausiajai Motinai (<i>Kalini gegužin giesm</i>).....	1144
Marij myl ti.....	1144
Marija, štai k dikiai b gam.....	1145
Tu ateini pavasariu.....	1145
Kelk, Marija.....	1145
STEBUKLINGOS MARIJOS ŠVENTOV S	
[Ada Urbonait]. Šimonys.....	1146
JOS MISIJA BAŽNY IAI	
<i>Dr. Barbara Albrecht. Palaimintoji Edita Štein (T sinys)</i>	1150
KRIKŠ IONYB S IŠUGDYTOS MOTERYS	
<i>Ona Matulaityt -Keturkien</i> . Marija Kuraityt -Varnien	1153
<i>Dom Petrutyt</i> . Marija Montesori ir jos id jos.....	1159
TIK JIMO ŠVIESOJE	
<i>Antanas Maceina. Moters išgyvenimas</i>	1161
LIETUVI DORIN KULT RA	
<i>A. Kazimieraitis</i> [Aleksandras Žarskus] Po baltu nuometu.....	1168
KATALIKIŠKASIS MOTER S J DIS LIETUVOJE.....	1175

Vysk. Paulius Baltakis, OFM

MOTINOMS

(Iš pamokslo)

Norčiau ši pamokslo valandą skirti mums vis motin pagerbimui.

Kart vieną motiną savo ketveri metų dukrelei pasakoja apie Dievą. Staiga mažytė apkabina abiems rankutėmis motiną ir sako: *Mama, tu esi lygtas gerasis Dievulis.*

Garsus mūsų stytojas, ilgus metus stebėjus gyvenimą, apie motiną rašo:

Kadangi Dievas yra nematomas, Jis davė mums motinas, kurios atspindi Jo meilę mums.

Tiek tos mažos mergaitės motinos palyginimas su geruoju Dievu, tiek to gyvenimo stebėjimo santaršos žodžiai skelbia tų pačių tiesų, kad tarp Dievo ir mūsų motinų yra kažkoks paslaptinis ryšys. Dievą ir Motiną geriausiai galima apibūdinti žodžiais: *tai veikli, kurybinga meilė*. Šventajame Rašte Dievas yra nusakomas kaip amžina, tobula, savo laime besidalijanti Meilė. Iš meilės Dievas sukuria žmogų su nemirtinga siela, kurybinga galia ir laisva valia.

Nusikaltusio žmogaus Dievas neatstumia, o siunčia savo vienatinį Sūnų, kad šis, pirmą žmogišką prigimtį, savo kančias ir mirtimi sutaukintų mus su Dievu, o garbingu prisiklimu užtikrintų mums amžiną laimę gyvenime. Šia kuriamąją meilę Dievas ypač dalijasi su moterimi - motina, diegdamas jai širdyje nenumalšinamą troškimą tų meilę kurti naujoje gyvybėje, ir todėl normaliai, nesugadinta moteris, negalinti šios meilės troškimo realizuoti nauja gyvybe, yra nelaimingiausias žmogus. Iš esmės tik krikščionis padaro moterį tikrai laimingą, tik krikščionis jai pririša prie vyro ir vyras prie jos. Ir gyvenimas moko, kad tik tos šeimos yra laimingos, kurių meilė tapo krikščionys, kurios nenutraukė gyvybinių ryšių su kuriamąju Dievu meile.

Lygiai kaip Dievo turtiška meilė, motinos meilė nesibaigia suteikdama gyvybę naujai būtybei, o rpinasi ją per visą žmogaus gyvenimą. Pasaulio šviesos išvystę krikščionys tampa jos gyvenimo centras. Motina, atrodo, neįsivaizduoja savo vargšų, kančių ir skausmų. Ir visiškai nesvarbu, kas atsitiktų jai, - ji tesisieloja vienu dalyku krikščionys laimės. Ji rpinasi ne tik jo fizine gerove, bet ypač dvasine, moraline, stengdamasi diegti tikėjimą Dievu, gyvą pamaldumą Marijai. Mūsų mama priešpaskutiniame savo laiške rašė:

Antanai, tu gimei ne sausio 1-ą, kaip parašyta metrikose, o gruodžio 8-ą - Šventausios Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo šventėje - ir aš tave paaukoju Marijai.

Išaugint vaik motina išleidžia pasaul, bet niekada nuo jo neatsitraukia. Kai vaiko nesiekia jos žvilgsnis ar slaugi ranka, *ji apgobia j savo palaima, nuseka savo mintimis, palydi malda, paseka neramiu sapnu.* Taip motina mus seka vis gyvenim, *kaip širdies puls, kur ji si buoja mums.* Kaip n ra didesn s ir švelnesn s meil s už motinos meil, taip n ra ir sunkesnio skausmo už motinos skausm. Motina miršta kas kart, kai mes pakli vame blogas rankas.

Gyvenimo patirties sukurta legenda pasakoja, kaip kart Dievas sak angelui surasti baisiausi dalyk žem je. Angelas vaikš iodamas po pasaul mat vairi baisenybi: šeim barnius, brožudystes, išnaudotoj daromas skriaudas, bet jam vis dar neatrod, kad tai b t baisiausias dalykas. Galop jis pamat moter, paskendusi skausme d l savo neger vaik. Jis tuoj pat gržo pas Diev ir susijaudin s papasakojo savo sp džius. *Taip, - atsak Dievas, - tu pamatei baisiausi dalyk - motinos skausm d l nedoro vaiko.*

Dažnai tik netek motinos suprantame, kaip ji mus myl jo, kiek nemigo nakt praleido prie m s lopšio ar ligos lovos, kiek valand skyr prašydama Marijos globos m s gyvenimo vingiuotuose keliuose. Taip visos motinos yra parimusios prie vaiko kelio, kaip rymo *R pintoj lis* m s žem je, kaip *Apvaizda* budi žmonijos istorijoje.

Maži vaikai, sakoma, nuslegia motinai rankas ir nuspaudžia kelius, o paaug užgula jai šird! Motina pris da ir pailsi, prigula ir atsileidžia jos pavargusios rankos. O širdis, prispausta vaiko nelaimi ar nedoro gyvenimo, neranda atilsio net ir miege. Tod l Dievas prakeiksmo bausme sak gerbti savo t v ir motin. *Kas t vus niekint, -* sako Šventasis Raštas, *- mirte tenumiršta.* Visame pasaulyje tik viena tauta težino keiksm, žeminant motinas. Galb t tod l ji tiek ir ken ia...

Motina vaikams, kaip saul augmenijai. Ji švie ia ir šildo neprašoma ir nelaukdama už tai pad kos. Charakterio pagrindai kuriami šeimoje. Tod l motina ir t vas jau ia didel atsakomyb už savo vaikus. Jie budi, meldžiasi, sp ja ir bara, draudžia ir baudžia, nes gerai žino gyvenimo pavojus, sp stus ir pagundas. Bet jie visada myli ir yra pasireng atleisti, iš naujo priimti, pad ti, užstoti. Ir jei tas motiniškas jautrumas yra giliai išgyvenamas, šeimoje br sta religin dvasia, auga tautiniai, doriniai dargai, kykla didvyriai ir šventieji.

Motinos augina taut vadus ir kult ros k r jus. Motiniškumas yra vienintel priemon, galinti pakeisti tautos ir žmonijos veid. *Istorija liudija, kad tauta auga, veši arba miršta šeimose.* Tiek fiziniai, tiek dvasiniai griuv siai yra aplaistomi gausiomis motin ašaromis, nes d l vien yra kalti j vaikai, o kituose - gyvenimo griuv siuose - j vaikai ž sta.

M s tautos istorij puošia herojišk motin paveikslai. Jos išaugino vaikus, pasiryžusius aukotis už tautos idealus; prie ratelio išmok juos skaityti, branginti lietuvišk žod ir dain, jos kv p pasitik jim Dievu ir meil Marijai. Jos atidav savo s nus, kad ateinan ios kartos gal t

džiaugtis laisve. Motinos paveikslas liko amžintas mūsų tautos istorijoje kaip stiprybės ir aukos pavyzdys mums visiems.

Šiuo metu sigalinti materialistin -hedonistin dvasia grasina iš moters atimti tai, kas joje geriausia ir brangiausia, b tent *skaistybės ir motiniškumo aureol*. Šioje hedonistinėje šeimos s vokoje moteris neb ra šeimos širdis bei ištikima k rybingos Dievo meilės bendradarb , o tik lygiateis vyro draug ir paprasta profesional , staigos tarnautoja ar fabriko darbinink . Šioje s vokoje *motinyst nebeturi savo grožio ir didybės*: liko tik paprasta pareiga žmonijai. O pareiga, be aukštesnio idealo ir vidinės jėgos, visuomet yra sunki, tada ieškoma galimybi ja atsikratyti. Statistikos duomenimis, pasaulyje kasmet - ir ypa motin reikalavimų - yra iššudoma per 15 milijon negimusių k diki . Šiandien daugelis vadinam j civilizuo taut art ja prie dvasinio ir fizinio susinaikinimo. Antai JAV kasmet valstybės lšomis padaroma apie pusantro milijono abort . ia, mūsų vadinamoje šventoje Lietuvoje, pagal statistikos duomenis, pra jusiais metais buvo daugiau abort negu gim k diki .

Mieli broliai, seserys, lietuviai, kiekvienas mūsų turime mūsų mylini , mūsų laime gyvenan i motin . Vieni dar džiaugiam s ir fizine jos artuma, kiti tik dvasine. Kiekvienas mūsų mylime savo motin . Vieni galb t tik gražiais žodžiais, kiti - ir *brangindami* tai, k ji steng si mums teikti kaip brangiausi dovan : *gyv tik jim , ištikimyb T vynei, meil ir pagarb kiekvienam žmogui*.

Šalia maldos už savo gyvas ir mirusias motinas, paprašykime šia šv. Miši Auka, kad kiekvienas b tume savo motinai, gyvenan iai ia, žem - je, ar stebin iai mus iš laimingos amžinybės, ne li desys ir skausmas, o džiaugsmas ir pasididžiavimas.

Vyrai, prisiminkite, kad j s žmona yra j s vaik *motina*. Savo meile ir pagarba žmogui b kite pavyzdys vaikams.

Motinos, b kite savo vaikams tuo, kuo j s motinos buvo jums:

R pinkit s ne vien fizine vaik gerove, bet labiausiai stenkit s išauginti juos vertais žmon mis, visavert mis asmenyb mis - be dorovinio, dvasinio atsinaujinimo nesitik kime autentiško Tautos atgimimo.

(Iš Pasaulio lietuvi vyskupo Antano Pauliaus Baltakio *OFM* pamokslo, pasakyto 1989 04 09 gimtojoje Trošk n bažny ioje, minint savo motinos mirties metines)

Gen. Vincas Žilius

LAIŠKAI ŽMONAI

1954. VII. 2

Mano mylima Miliute,

<...> Senov s graik dainius Homeras meniškai apdainavo garsaus vado ir j reivio Odis jo gyvenim ir keliones. Tas Odis jas, palik s jaun žmon Penelop , išplauk j romis tolim kelion , kurioje užtruko 10

met . Penelop 10 met lauk savo Odis jo, atmesdama daugyb s jauni-ki piršim si, ir liko jam ištikima. Dainius jaudinamai pavaizdavo Pene-lop s kan ias ir išgyvenimus...

Ta iau jei aš b iau dainius ir geb iau apdainuoti Tavo, Miliute, gy-venimo epop j , tai anie Penelop s vargai ir kan ia visiškai nublankt prieš Tavo kan ias ir vargus.

Prieš 13 met Tavo Vincas, pašalin s svetimos j gos priverstas, paliko Tave pa iame žyd jime vien su keturiais mažais vaikeliais Apvaizdos ir likimo valiai. Karo audra nuleido tarp m s geležin uždang , ir visi ryšiai tarp m s nutr ko. Aš, atsid r s lageriuose, sunkiai gr miausi su badu ir mirtimi. Tu likai Lietuvoje viena su keturiais mažais vaikais ir buvai karo audros blaškoma iš vienos vietos kit . Kent jai su vaikais varg , skurd ir bad . Buvo moment , kai vaikams prašant valgyti Tu netur jai k jiems paduoti; kad juos nuramintum, susisodinusi kalb davai su jais rožan i , kol jie užmigdavo...

Štai karo audra nu ž , nudund jo per Lietuv Vakarus. Man atsirado galimyb v l užmegzti ryšius su artimaisiais Lietuvoje. Iš lagerio parašiau Tau. Tu pirmutin atsiliepei laišku, ištiesei pagalbos rank , stiprinai mane dvasiškai ir medžiagiškai, prik lei mane gyventi...

Po 10 met nepaleido man s pas Tave, bet ištr m j Sibir . ia atvykau suvarg s, nusilp s, be kapeikos. Geri žmon s - Antanas su ponia - pri-glaud mane. Tuojau kreipiausi Tave su SOS šauksmu, kaip sk stantis j rose. Ir Tu, pati su vaikais vargingai gyvendama, neišsižad jai man s, nenusisukai nuo man s šal , bet atsiliepei t šauksm ir v l at jai su savo pagalba ir pastatei mane, parblokšt , ant koj . <...> Ir dabar štai nepab gai didel s ir vargingos kelion s - atvykai pas Vinc tolim j Sibir . Tai v l tikinamas rodymas Tavo pasiaukojimo ir meil s man.

Kai palikau Tave vien , Tu dar žyd jai jaunyste, aplinkui sukosi jau-nikiai, tur jai daug pagund ir vilioni , ta iau neužmiršai man s, neuž-miršai bažny ioje duotos priesaikos ir likai man ištikima. Per 13 met užauginai pati viena m s vaikus, juos išmokslinai ir išaukl jai. Per 13 met kantriai nešei ant savo silpn pe i sunki gyvenimo naš - ta iau nepal žai, nesuklupai, bet išlikai kilni, garbinga ir kukli. Tiesa, Tavo juodas garbanas nudaž sidabras, r pes iai išvagojo raukšl mis Tavo skais-t veid , bet Tavo siela visuomet žiba man kaip puikus briliantas. Tu esi mano išsvajotos lietuvi s žmonos ir motinos pavyzdys. Tod l myliu Tave, gerbiu Tave, d koju Tau ir didžiuojuosi Tavimi!

Mudviej jungtuvai 25 met sukakties proga, taip pat ir Tavo Vardo dienoje linkiu Tau, Miliute, geriausios sveikatos, ilgiausi met , kad m - s gyvenimo kelias nebeišsiskirt ir kad abu bendrai gal tume nešti sun-ki gyvenimo naš neperskiriamai iki grabo lentos!

Tad b ki sveika, mano Miliute!

Tavo Vincas

(Laiškas iš Komi, 1946.X.25)

Miliute, turiu Tave didel prašym . Žinau, koki sunki našta Tau tenka nešti r pinantis mudviej vaiku i išlaikymu. Ta iau ant Tavo pe i gula dar viena sunki našta - aukl jimas m s vaiku i . Tu šiame reikale kaip motina turi gali , su kuria nepaj gia kovoti jokia j ga ir joks ginklas.

Koki s kl pas ja motina savo maž j širdis, tokie jie ir išauga. Tod l aš Tave prašau:

išmokyk m s vaiku ius tik jimo;
kv pk jiems gimtosios žem s meil ;
padaryk juos dorais žmon mis.

ia nereikia jiems sakyti koki ilg pamoksl arba iškilming lekcij . Užteks laiku pasakyto vieno kito Tavo žodelio, o svarbiausia - Tavo gerojo pavyzdžio. Nesisielok, jei matai, kad Tavo žodžiai lyg niekais nueina. Tai taip tik atrodo. O iš tikr j Tavo žodis krinta vaiko širdin visam gyvenimui. Štai man beveik 50 met , o aš ir šiandien puikiai atsimenu, k man mažam mama sakydavo, ko mokydavo ir k pati darydavo.

<...> Tik jimas stiprina mane. Išmokau melstis. Mano maldas ir giesmes, o ypa *Marija, Marija, skais iausia Lelija*, gird jo ir tolimosios Lamos šlaitai, ir Mordovijos dirbtuv s, ir Komi stovyklos.

Kas ryt ir vakar meldžiوسي už Tave, už vaiku ius, už savo namiškius, už miel j Lietuv . Labai daug man šiame reikale padeda Zonyt s iš Kumo prisi stos maldaknyg s. Jos yra man kasdieninis dvasios penas. Galb t maldos d ka šešti vergijos metai nepaj g iš man s išrauti ir mano gimtosios žem s meil s. Likau ištikimas Tau, m s vaiku iams ir gimtajam kraštui. Nors kasdien mano ausys girdi bjauriausius ir šlykš iausius rus keiksmus, ta iau mano l pos išliko jais nesubjaurotos. Mes turime b ti aukš iau už j garbinamo „rojaus“ žmogelius, kuriems nieko n ra švento...

<...> Prašydavau Diev ir Aušros Vart Mergel , kad Tave globot ir kad Tu su šeima pasiliktum savame krašte. Didelei laimei, mano maldos išklausytos, ir aš laimingas, kad Jums neteko pamatyti „pla iosios t vyn s“ ir nešti sunkios tremtini ir suimt j dalios...

Generolas Vincas Žilius gim 1898 02 02 K daini rajone, Surviliškio vals iuje, Pakruost s kaime. Mir 1972 10 09 Kaune. Palaidotas Petraši n kapin se.

1941 m. birželio 28 d. buvo suimtas artilerijos akademijoje ir su kitais draugais išvežtas Krasnojarsk , v liau - Norilsk kartu su 1000 Lietuvos ir kit Pabaltijo šali karinink . Iš Norilsko vadinamieji akademikai artileristai (14 lietuvi , 12 latvi ir 16 est) išvežti Taimyro kalnus, prie Lamos ežero.

1944 m. liepos m nes jie iš Tolimosios šiaur s nugabenti Mordovij .

EUCHARISTINIAI METAI

LIETUVOS GANYTOJ ŽODIS 1989 m. VELYKOMS

<...> Kyla klausimas: kur mes galime susitikti su gyvuoju Kristumi? Kur yra toji vieta, kur mes išganytojas teikia šviesos ir jėgos, kur yra tas švyturys, iš kurio vis pasauli liejasi Kristaus šviesa? T švytur mums nurodo genialusis dailininkas Rafaelis viename savo paveiksle. Ten vaizduojama monstrancija su balta ostija, iš kurios vis pasaulis, vis krienij sklinda nuostabios šviesos spinduliai. Mes bažnyčioje altoriuose Švento Sakramente gyvena gyvasis ir dieviškas gyvenimas mes sielose gaivinantis Viešpats, kuris visiems skelbia: *Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas* (Jn 14, 6). Jis, šv. Mišiose, Jis aukojasi už mus ir vis pasaulį. Jis, Šventiausiaame Sakramente, Jis yra mums gyvenimo duona, mes tikroji šviesa ir gyvenimas, mes džiaugsmas ir amžinojo gyvenimo viltis.

Jis apie save kalbėjo: *Aš esu gyvenimas Duona. Jis tave dykumoje valg man ir mir. O štai ši duona yra nužengusi iš dangaus, kad kas j valgys, nemirt* (Jn 6, 48-50). Mes, jį vyskupai ir ganytojai, šiuos metus esame paskelbę *Eucharistiniais metais* ir norime, kad jį savo sielas dažniau pamaitintum te Kristaus paliktą Eucharistijos maną. Šventasis Tvas Jonas Paulius II šie met pradžioje paskelb svarbi dokumentą, kuriais kviečia katalikus pasauliečius su didesniu entuziazmu padėti Bažnyčiai, kuri rengiasi apaštalavimo darbui naujame tūkstantmetyje. Padėkime pagal turimas galimybes, pagal savo sugebėjimus, bet padėkime iš visos širdies. Didesniais ar mažesniais žingsniais eikime visi talkinkauti Bažnyčiai, vykdančiai savo misiją. Tegul prieš šio darbo mus paskatina žinomo šio laikų krikščionies Liuterio Kingo žodžiai:

*Jei negali būti medis ant kalno, būk krmas slėnyje, būk puikiausias krmas plačioje apylinkėje! Jei negali būti saulė, būk žvaigždė!
Jei negali būti vieškelis, būk takas! Būk kas esi, bet būk visas, su visišku pasiaukojimu!*

Jis pagalba Bažnyčiai bus veiksmingesnė, jei kovosite su blogiu savo sielose, jeigu atsinaujinsite, jeigu gyvensite dvasinį gyvenimą. Savo dvasiniam ir doriniam atsinaujinimui, savo antgamtinio gyvenimo išsaugojimui jį mes sėsimis iš šv. Mišios aukos ir iš šv. Komunijos. Koks mes ryšys su Eucharistija, toks yra mūsų krikščioniškasis gyvenimas.

Kristus sako:

Aš vynmedis, o jūs šakelės. Kas pasilieka manyje ir aš jame, tas duoda daug vaisių; nuo man atsiskyrę jūs negalite nieko nuveikti (Jn 15,5).

Iš tų žodžių mes matome, kad be Kristaus mums nėra gyvenimo. Negalime jo atstumti nuo savęs, bet privalome ieškoti vis glaudesnio vienybės su Juo, pas Jėgą, Jo ilgėtis. Bažnyčia šv. Mišiose meldžiasi: *Už mus atiduotas Jūs Kristus, Jūs mus peni ir stiprina*. Eucharistijoje slypi malonė

J ga, kuri puosel ja m s sieloje švent j tik jimo ir meil s ugn , tobulina m s antgamtin gyvenim . Kiekvienas sekmadienis yra Viešpaties prisik limo min jimas, o šv. Komunija apdovanoja mus Prisik lusio Kristaus j ga. Sekmadien susitik su Eucharistiniu Kristumi, neužmirškime Jo per vis savait , nuo Jo nenutolkime, bet malda ir darbu, auka ir kan ia palaikykite su Juo vis glaudesn vienyb .

J zus Kristus, už mus pasiaukodamas ant Golgotos kalno ir pasilikdamas tarp m s Eucharistijoje, atliko begalin meil s žygdarb . Kaipgi mes gal tume už tai Jo nemyl ti, Jo netrokšti, Jo nepasiilgti!..

Kun. Romualdas Dulskis

KOMUNIJOS DOVANA

Pernai žvelg me Marij , mokydamiesi gyventi su Ja, kad m s sielose per malon gal t gimti J zus Kristus. Šiemet m s žvilgsnis krypta Eucharistij . Dievas panor jo b ti tarp m s , kad gal t b ti ir mumyse. Viešpats nepanoro likti antgamtyje, bet Jam patiko nužengti š fizin pasaul ir slyp ti po fiziniais duonos ir vyno pavidalais.

Kadise vienas filosofas pasak : *Niekas, kas žmogiška, man n ra sve-tima.* Bet kas yra tikrai žmogiška? Kas priklauso žmogaus esmei, o kas ne? Kas daro žmog žmogišk , o kas j nužmogina? Daug m stytoj apie tai svarst ir gin ijosi, ir iki šiol žmonija neb t radusi atsakymo š svarb klausim . Tod l pats Dievas dav atsakym . Dievo S nus tapo Žmogumi: *Jis tapo viskuo panašus mus, išskyrus nuod m .* Kristus - tikras Dievas ir kartu tikras Žmogus. sik nydamas Jis tapo tobulu žmogaus pavyzdžiu: Jame mes matome, koks turi b ti žmogus.

Šv. Bazilijus sako: *Žmogus - tai b tyb , kuriai liepta tapti Dievu.* Ta iau žmon s, sispoksoj šio pasaulio daiktus, žavisi j grožiu, nepasteb dami savo sielos grožio ir didyb s. Tod l Bažny ia visais laikais steng si atitraukti žmogaus šird nuo apgaulingo žav jimosi pasauliu ir nukreipti jo žvilgsn dievišk j srit .

Pasaulio daiktai atspindi dievišk j grož bei didingum , ta iau per didelis žav jimas jais atitraukia mus nuo Absoliutaus Grožio bei Didyb s ir nuo pagrindinio m s gyvenimo uždavinio - sielos sudievinimo. Šis m s gyvenimas duotas mums kaip išbandymo laikas, kaip darbo ir k - rybos metas, kovos ir pastang arena, kad pasiektume dievišk j gyvenim . Dievas suk r žmog pagal savo paveiksl ir panašum , t. y. kaip k rybin b tyb . Žmogui skirta kurti ir formuoti ne tik aplinkin pasaul , bet ir pat save. Pasaulio K r jas, nor damas, kad mes dalyvautume Jo dieviškame gyvenime, pašauk mus buvim ir turi plan vesti mus tobulum , pasitelkdamas mus pa ius. O dieviškasis išradingume! Nor damas mus vesti palaimos karalyst , Jis apdovanojo mus laisva valia ir

k rybine galia, kviesdamas mus bendradarbiauti, kad mes patys save baigtume kurti. Taigi žmogui galutinai užbaigti savik r skirta jam pa-iam. O Dievas šitos k rybos metu nuo m s neatsitraukia, yra arti m - s , *ar iau negu mes patys sau* (šv. Augustinas). Jis mums paved baigti save kurti ne tod l, kad numat mums steb tin garb , ne sivaizduojam ir nesuvokiam žaves palaimos, kuri gali pasiekti tiktai laisva valia apdo- vanotas k riny. Dievas mums parinko pat nuostabiausi keli , kurio pradžioje mus meilingai pastat . Tai šlov s kelias, išganyo ir palaimos kelias, nusagstytas dvasiniais deimantais ir brangakmeniais. Dievas kvie-ia ir ragina mus juo eiti. Ir pats mums padeda bei mus lydi.

Dievas niekuomet neatsisako savo plano nuvesti mus dievišk j gy-venim . Nors ir kaip toli mes išklystume iš min tojo kelio, nors ir kaip subjaurotume savo siel nuod m mis, Dievas išsvermingai kvie ia mus sugr žti. Dievas siunt savo S n , kuris tur jo atgr žti žmoni širdis savo K r j . Tylus J zaus gimimas Betliejuje buvo didis Dievo sijungimas žmoni gyvenim . *At jo šviesa pasaul* (Jn i, 9). Sumišusiai žmonijai v l pasirod aiškumas. O Kristus, atlik s žemiškojo gyvenimo misij , pasiliko savo Bažny ioje - mokyme ir sakramentuose. K reiškia priimti sakra-mentus? Tai reiškia priimti Kristaus moksl ir Jo gyvenimo pavyzd .

B kite tokio nusistatymo, kaip J zus Kristus, - ragina šv. Paulius. - Argi nežinote, kad j s esate Šventosios Dvasios šventov ir jumyse gyvena Dievo Dvasia?! (i Kor 3, 16).

Išpažintis ir Komunija visada mums primena an did j pašaukim - baigti save kurti. B t didel klaida, jei priimdami sakramentus tai išleis- tume iš savo d mesio.

Sakramentinis gyvenimas turi mus pašventinti, perkeisti. Krikš ioniš- kasis gyvenimas iš tikr j ir tur t b ti siekimas to perkeitimo, pasinau- dojant sakramentais. Šv. Augustinas sako, kad Viešpaties K n tam pri- imam, idant b tume J perkeisti. Eucharistija - tai maistas, kuris priima- mas ne tam, kad b t pakeistas m s k n , bet kad *mes* pasikeistume

Krist . Melskime Diev , kad Komunija ne tik palaikyt m s dvasin gyvenim , bet ir toliau j ugdyt . Kristaus K nas ir Kraujas - *Dievyb s pilnatv* - šaukte šaukia mus dievišk j gyvenim . Kiek kart priiame Krist Komunjioje, tiek kart klausykim s maloni Jo žodži : *Ateikite pas mane visi, atsigavinkite ir tapkite tobuli.*

Šis m s gyvenimas - kelion . Kelion ne tik Amžinyb , bet ir kelio- n dieviškum . Amžinyb mes art jame be savo pastang , o m s r pestis ir d mesys teb na nukreiptas tai, ar esame kelyje dieviškum . *Jie jo paskui J ,* - sako Evangelija. Kaip malonu eiti paskui J z , sekti Jo p domis! Jis mus veda. Jis mus myli. J zau, pastiprink mano žingsnius: aš noriu eiti paskui Tave!

Prieš priimdami Viešpaties K n kalbame maldas prieš Komunj . Mes norime pasirengti priimti Viešpat . Ta iau tikrai vertai J priimsime, jei

priimsime savo gyvenim . Mums reikia Diev priimti savo mintis ir jausmus, savo r pes ius, dienas ir valandas. Tikras Dievo pri mimas - argi tai gali b ti valand l s reikalas? Argi tai n ra viso gyvenimo dalykas? Juk mums reikia Viešpat priimti taip, kad Jis mumyse pasilikit .

Deja, daugelis žmoni J priima trumpam, ir po keliolikos minu i Viešpats jau nebeatsimenamas. Argi toks pri mimas gali daryti takos m s sielai? Turime mokytis Viešpat priimti visam laikui, kad visa siela b tume su Juo. Priimti J z taip, jog paskui, kad ir kur b dami, jau b tume su Juo. Toks Dievo pri mimas - tai ne vienkartinis veiksmas, bet daugyb pastang , išsvermingas, ilgalaikis noras, daugeliu akt reiškiamas troškimas susijungti su Viešpa iu, prisiartinti prie dieviškojo gyvenimo.

Eucharistiniai metai tepamoko mus giliau žvelgti Komunijos paslap t . Iš naivaus Eucharistijos pri mimo kilti prie tikros, pastovios jungties. *Dar šio, žemiškojo gyvenimo kelyje te vyksta m s didžioji komunija - m s siel susijungimas su Dievu.*

ADORACIJOS VALANDAI

Gertr da Šinl (trapist)

EUCCHARISTINIS KRISTUS

Viešpatie, Tu esi centre ir visa, kas yra aplink Tave, sudaro tarsi monstrij . Niekas negali užimti Tavo vietos, tik Tu gali centre b ti - mano širdies centre, žmonijos centre, k rinijos centre.

Tavo buvimas šiame Meil s Sakramente visoms b tyb ms nurodo tikr j viet : jos supa Tave - vienos ar iau, kitos labiau nutolusios - pagal tai, kaip jos geba myl ti ir kaip jos iš tikr j myli. Jos yra tam, kad Tave rodyt , Tave apsupt , kad Tu jas patrauktum. Tu esi centre ir viskam skleidi savo tobulinant poveik .

Tu esi pas mus, Tu nori pas mus b ti, - tod l šis Sakramentas yra tyli m s laim . Laim , kad esi pas mus, kad mus myli ir paž sti, kad nori b ti pas mus; kad mes taip labai Tau r pime; kad mes galime b ti su Tavimi, kaip buvo kadaise Tavo mokiniai. Viešpatie, tai žinoti jau pakanka, kad prad tume po truput suprasti š Sakrament - *meil s* ir *artumo paslapt* . Jei mes ateiname pas Tave tiesiog pab ti, - vadinasi, išgirdome Tavo kvietim . Tu esi pas mus, ir mes privalome mokytis b ti pas Tave.

Šiame Sakramente Tu esi toks, kok Tave gal jo išvysti Marija Magda liet Velyk ryt . Toks spindintis, atsimain s, džiaugsmingas. Tu pasireng s mums apsireikšti, jei tik m s širdys pasirengusios Tave priimti.

Mes žvelgiame Ostij ir regime Tave: Tavo didyb , *Tavo liepsnojan i Šird* , kuri visus patraukia prie sav s... Šis Velyk rytas niekada nesibai-gia, bet visuomet išaušta iš naujo.

Štai Sakramento garbinimas: *pas Tave ateiti, b ti su Tavimi, su tik - jimu žvelgti Tave visoje Velyk didyb je.*

Kai m s tik jimas tanpa brandus, - o br sta jis tik per Tave, nes jau nuo pirmojo tik jimo žingsnio mes laikom s Tav s, - tada m s namai b na ten, kur yra konsekruota Ostija. Tada mes norime ne tiktai priimti Tave Eucharistin je Puotoje, bet ir Tave garbinti, pasilikti pas Tave.

Viešpatie, Tave garbinti ir Tau melstis reiškia atverti Tau šird . Žvelgti Tave su visišku atsidavimu, siklausyti Tavo paslaptįng bals , praby-lant m s sielos gilumoje. Tave garbinti - tai užleisti Tau viet . Ir karštai trokšti, kad Ostijos kalb , Tavosios meil s žod suprast visas pasaulis.

Tu esi tarp m s begalin Didyb . Tu vis laik esi T vo dešin je, dieviškiosios galyb s pilnatv je.

Kas tik damas žvelgia Ostij , regi ir Tavo dievišk j Didyb . Tu pa-gerbi mus savo didžiu artumu. Galb t mes dar esame nepakankamai tyri, kad suprastume ši didži garb - kad Tu esi m s miestuose ir kaimuo-se, m s bažnyiose ant m s altori ; kad mes galime Tau statyti namus; kad Tu visada pas mus gyveni ir kasdien atnaujini mums savo buvim ; kad Tavo Didyb vienijasi su mumis. Ir dar, Viešpatie, kad *Tu visada mus pakenti...*

Tu esi *didžioji Tyla*, prieš kuri turi nutilti visoks triukšmas: m s triukšminga širdis nusiramina Tavyje, susikaupia Tau ir v l sugr žta save. Tavo atsakymas bals chaos mummyse yra didi tylą, o ta tylą - tai Tu pats. Skaisti, meil s kupina tylą, trokštanti, kad mes j priimtume, ja kv puotume. Tave garbinti galime tik tada, kai esame Tave atsigr ž ; kai mes leidžiam s Tau mus apimti ir užvaldyti; kai Tu gali paliesti, atverti ir užvaldyti m s šird ; kai mes nurimstame...

Tu esi *Meil s žodis*, kuris šiame Sakramente mums atsiskleidžia ir tanpa suprantamas. j Tav j Tyl , patys tap tylą, mes *širdimi gir-dime Tave*, Amžin j Žod . Tu pats aiškiai ir tvirtai mus prabyli. Ta iau, kad gal tume išgirsti Tavo bals , pirmiausia turime priimti Tavo tyl : kad Tu mus priimtum, pirma reikia Tau atsiduoti.

Tu nuramini mus, kad gal tume Tau atsiduoti ir Tave išgirsti. Tu atimi iš man s mane pat , kad gal tum man duoti save.

Vynmedžio Šakel

TU VIENAS IA

Tu vienas ia... o kaip tylu,
 Nors legionai angel
 Tau lenkias, garbina tyliai...
 Tu vienas ia, ir Tau ilgu -
 Tu lauki nuod m s verg ...
 Galybi Viešpats - Kalinys,
 Menkoj l šnel j slepias Jis
 Ir laukia merdin i širdži , -
 Jis laukia - meil s spindulys
 Žaizd kam ugn užgesys...
 Tu vienas ia... ir taip tylu
 Daugiau nebegird t bals ...
 Tu Vienas lauki ia tyliai
 Kas Meil s Verg aplankys,
 Kam laisv duot Kalinys...
 Tu Viens tiktai... O kaip seniai
 Menkoj l šnel j kaip n nai
 Tave aš Vien atradau...
 Siela tyl jo... Aš klausiau -
 Tyla vien aš kalb jau Tau...
 Ir n n tylu... Tu vienas ia...
 O Meil s Versm s paslap ia
 iurlena, veržiasi pla iai
 Ir j roj Tavo spinduli
 Tyl t, kent t, myl t galiu.

SVEIKA, MARIJA

Sveika, Marija, pilna malon s, -
Angelas taria, kartoja žmon s!
Sveika, Marija, - žvaigžd s Tau spindi;
Sveika, Marija, - varpai Tau dindi...
Sveika, Marija, - virpa Tau sielos;
Sveika, Marija, - nurimsta g los.
Sveika, Marija, - Tau dega širdys! -
Sveika, Marija, - Dangus mus girdi.
Sveika, Marija, - Motin Tyriausia!
 Galinga meile lenk mums Aukš iausi .
 Tavim Šven iausias žavisi, g ris, -
 Gaivink m s sielas Kilniausiu G riu!

*Sveika, Marija, - Tu pilna Dievo! -
Sujunki sielas su Dangaus T vu...
Sveika, Marija, - Viltis šviesioji! -
Su Tavim švinta mirtis juodoji...*

ŠVEN IAUSIAJAI MOTINAI

(Kalini gegužin giesm)

Marija, Motina brangioji,
Valdove žem s ir dangaus,
Visatos grož Tau aukojam
Su meile dieviško S naus.
Tau žydi sodai m s T vyn s,
Žaliuoja pievos ir miškai.
Paukšteliai iulba sutartines,
Kvapais Tau smilko jazminai.
Ir mes Tau giedam, o Marija,
Nors k nu vystam r syje,
Kan iomis sielos m s atgyja,
Laimingos džiaugias Tavyje.
Kan iomis giedam sutartin
Ir smilkom sopuli malda! -
Tu jas aukoki už T vyn
Auka nekalta ir šventa.
Tegul atgims Tauta gali n !
Dievybe - meile tekv puos,
Ir vardas niekad jau než na
Brangios šventosios Lietuvos!

(1949 m. geguž s m nuo, Kauno saugume)

MARIJ MYL TI

Marij myl ti vien trokšta širdis,
Skausmuose ir laim j tarnauti Jai vis.
Širdis mano dega dangaus ugnimi,
Vien meil j Marijos ji ilsis rami.
O Motina Meil s, Marija graži,
Širdin mano Dievo mane Tu neši,
Per ašar klon eršk i keliais,
Apsupusi meil s skais iais spinduliais.
Kas sopuli taur , kas skausmo ietis?
Kas myli Marij šviesi tam mirtis:
Širdži milijonus nor iau tur t,
Kad Motin J zaus gal iau myl t.

O Motina Meil s, maloni versm ,
 Per amžius teskamba Tau meil s giesm .
 Imk meil Trejyb s ir viso dangaus,
 J amžiais aukot Tau širdis nepaliaus.

MARIJA, ŠTAI K DIKIAI B GAM

Marija, štai k dikiai b gam
 Prie Tavo meilingos Širdies,
 Mes tikim - mažy iai, bej giai, -
 Mums Motina Meil s pad s.
 Pad k mums, šventa Motin le,
 Tik t ir myl ti kaip Tu.
 Tau k dikio m tyti g les,
 Giedoti su meile vaik .
 Marija, prie J zaus mes eisim
 Per Motinos Šird tiktai.
 Tu niekad maž neapleisi, -
 Kol J zus priglaus amžinai.

TU ATEINI PAVASARIU

Tu ateini pavasariu,
 Marija, nuostabiai graži!
 Mums šluostai skausmo ašaras, -
 Tu Diev meil j mums neši.
 Tu Moteris apsupta Saul s,
 Tavyje Dievas - Jame Tu.
 Neši Tu dievišk pasaul
 Ir laim Dievo išrinkt .
 O Motina! Tave kas myli,
 Tam Saule dieviška švieti!
 Kai siela prie Tav s nutyla,
 Krist Meile j keiti.
 Mums ateini pavasariu,
 Marija, dieviškai graži!
 Mes šluostom džiaugsmo ašaras -
 Mums Diev meil je neši.

KELK, MARIJA

Kelk, Marija, jaunas sielas
 Prie Aukš iausiojo Širdies!
 Puošk doryb m Dievui mielas, -
 Tave tepanaš s!

Argi Viešpats atsakyt ,
 Ko, Kilniausioji, meldi, -
 Kad jaunyst s skaist ryt
 Visi b t Jo Širdy!
 ia buvein tyr siel !
 Joms ia gera ir džiugu.
 Kristus - m s Brolis mielas -
 Meil s Dievas - m s dangus!

STEBUKLINGOS MARIJOS ŠVENTOV S

[Ada Urbonait]

ŠIMONYS

Š kart mintimis apsilankykite Šimoni (Kupiškio raj.) bažnyt l je, api-
 pintoje legendomis ir meile Šven iausiai Dievo Motinai Marijai, kur, pasak
 padavimo, Ji iš dangaus apsilank pa iame Lietuvos krikš ionyb s rytme-
 tyje. Šiandieninio Šimoni bažnytkaimio vietoje XV a. oš Šventasis Šilas:
 pagonyb s laikais ši vieta buvo laikoma šventa. Netoli šio gražaus pušyno
 gyveno Šilaini vadinamas kininkas su šeima.

Padavimas pasakoja, kad 1446 m. Šilainio šeima Šventajame Šile patiria
 nepaprast vyk . Vien dien trys Šilainio vaikai - Bernardas (14 m.), Mar-
 garita (12 m.) ir Jurgiukas (8 m.) iš jo mišk grybauti. Miške jie pasiklydo
 ir klaidžiojo ilgas valandas, nesurasdami kelio namo. At jus vakaro sute-
 mai, jie išsigand prad jo verkti ir kartu karštai melstis, šaukdamiesi
 dangaus pagalbos. Melsdamiesi eina mišku ir pro medžius pamato pro-
 švaist . Apsidžiaugia manydami, jog tai miško pakraštys, ir b ga link
 šviesos. Staiga virš vienos pla ios pušies pamato nepaprastai spindin i
 graži Poni . Vaikai išsig sta, bet Ponia maloniai juos kreipiasi:

- *Nebijokite, vaikeliai, ši vieta amžinai pasiliks šventa. Pasakykite
 visiems, kad šioje vietoje pastatyt maldos namus.*

Vaikai nusiramina ir sidr sin paklausia:

- Pasakyk, Ponia, kas esi, kaip vadiniesi?

Pasigirsta atsakymas:

- *Aš esu Gailestingumo Motina.*

Po ši žodži Poni apsupo nepaprasta šviesa, o iš šviesulio pasigirdo
 giesm : *B k pasveikinta, Marija, Dukt T vo amžinojo.* Ir vaikai, parpuol
 ant keli , prad jo giedoti.

T vas, ilgai nesulaukdamas vaik , iš jo j ieškoti. Jis irgi pamat švie-
 s Šventojo Šilo kalnelyje ir išgirdo vaikus giedant. Nepaprasto vykio
 sujaudinta Šilainio šeima rugpj io 15 d. nuvyko Skapiškio Bernardin
 vienuolyn ir visk papasakojo. Kunigas t vas Jackus Bobalis, praneš jus

prisaikdin s, visk suraš ir padav vyskupui. Po met Šventajame Šile, Marijos apsiareiškimo vietoje, buvo pašventinta koply ia. T pa i dien , dalyvaujant t kstan iams maldinink , vyko stebuklingi išgijimai: 20 met buv s paralyžiutas ligonis staiga pakilo iš ligos; vienas neregys prareg jo; kur nebylys prad jo kalb ti. Taip Šventajame Šile prasid jo stebuklai, kurie metai po met kartojosi, kol XVII a. karai ir plintantis kalvinizmas pasiek ir Švent j Šil . Nebeliko ir koply ios.

Yra ir toks padavimas. Radvilos valdomose žem se, Lipkiški vienkiemyje, gyven s miško sargas, katalikas Jonas Šimonis. 1620 m. per Žolin s švent jis gr žo iš Kupišchio namus. Eidamas pro Švent j kalnel , pamat ant kelmo s din i Moterišk su K dikiu. Moters veidu ried jo ašaros. Paman s, kad tai pavargusi tolima keleiv , ryžosi j prakalbinti:

- Moterie, gal iš tolo keliauji, gal esi labai pavargusi, ko verki? - paklaus Šimonis.

- *Pikti ir negailestingi žmon s sunaikino mano namus, išmet mane su S numi ant lauko,* - pasak Moteris. - *Jau daugiau kaip šimtas met ken iu šalt ir liet ir n ra kas mane atsimint ir priglaust .*

Šimonio klausim kas esanti, Moteris atsak :

- *Mano vard pasakys tavo s nus Jonas.*

14-metis Šimonio s nus buvo nebylys, tod l susijaudin s Šimonis, puldamas kni bs ias ant žem s, sušuko:

- *Tu esi Dievo Motina, gelb k mane, nusid j l !*

Sugr ž s namo, Šimonis rado s n šaukiant : *Marija, Marija, Gailėtingumo Motina!* - bet daugiau jis nieko nekalb jo. Tada visa Šimoni šeima - abu t vai ir šeši vaikai - eina t viet , kur buvo pasirodžiusi Marija. Parpuol ant keli visi meldžiasi. Ir štai s nus Jonas pradeda laisvai kalb ti.

Ta žinia greit pasklido tarp žmoni , buvo pranešta kunigams ir Skapiškio vienuoliams. Netrukus prad ta statyti Marijai šventov . 1669 m. vyskupas Pacas pašventino nauj j bažny i ir ved Dangun mimo atlaidus. Nuo to laiko ir prasid jo garsieji Šimoni atlaidai. Šventasis Šilas imta vadinti Šimonimis (turb t nuo Šimonio, kurio s nus stebuklingai pasveiko, pavard s).

Apie vietos bažny iai parinkim sena tradicija taip pasakoja. Prie Kupišchio-Sv das kelio, netoli eigulio Šimonio sodybos, buv tos apylink s žmoni kapai. Kapin se ant didel s egl s šakos kaboj s Marijos paveikslas. Žmon s sekmadieniais ia rinkdavosi pasimelsti, nes Kupišchio ir Sv das bažny ias buv toli. Paveikslas buv s laikomas stebuklingu, tod l labai lankomas ir gerbiamas. Statant bažny i buvo taip suplanuota, kad altorius pasilikt vietoje tos egl s, ant kurios kaboj s paveikslas. Taigi kai paveikslas buvo rengtas didžiajame altoriuje, jis tarsi pasiliko senoje vietoje, kur žmon s buvo prat garbinti Marij .

Iki 1700 m. ia buvo užregistruoti 35 stebuklingi išgijimai. Kilo sumanymas pastatyti didesn bažny i , nes Šimonis pl do didel s minios

žmoniai. 1779 m. vysk. Juozapas Arnulfas Giedraitis pašventino naują Šimoni bažnyčią. Bažnyčia papuošė naujas Šv. Mergelės Marijos paveikslas - karaliaus Sobieskio dovana, gauta iš popiežiaus Inocento XI. Stebuklingi išgijimai kartojo.

Pora pavyzdžių.

Butkūnų kaime buvo aklas berniukas V. Bareika. 1762-03-15 šis 17-metis jaunuolis padarė žadą: jei pasveiks, pašvęs gyvenimą Marijos garbei. Jaunuolis pasveiko, praregėjo, iš jo mokslus ir tapo kunigu. Iki mirties jis klebonavo Šimonyse. Palaidotas po bažnyčios pamatais.

1821 m. Šimoni gyventojas Kuminas buvo jau marinamas dėl gangrenos. Bet jo žmona su 12-mečiu sūnumi Kleofu meldžiasi prie Marijos. Ligonis staiga pasveiksta. Sūnus tampa kunigu. (Kad stebuklai Šimonyse vyksta ir šiandien, rodo *Šimoni Jonelio* - kun. Jono Kastyčio Matulionio - kunigystė, kuri yra malonai stebuklas.)

1914 m. vysk. Pranciškus Karevičius sudarė 5 kunigų tarybą kritiškai ištirti Šimoni stebuklingus vykius. Buvo parengti dokumentai, tačiau pirmojo pasaulinio karo audroje sudegė ir Šimoni bažnyčia, ir stebuklingasis paveikslas. Nuo to laiko Marijos garbą Šimonyse lyg ir sumažėjo.

1920 m. klebonas J. Norvilas parapijiesiems išdėstė naują mediną bažnyčią, daug didesnę už senąją ir kitokios formos. Laikydamas miestelio plano, šios bažnyčios duris padarė ten, kur buvo senosios bažnyčios didysis altorius. Didžiąją statant Nekaltai Pradatosios Mergelės Marijos paveikslą, piešė ant drobės. Bažnyčia pastatė, kun. J. Norvilas buvo iškeltas Anykščių, o Šimonis atvyko kun. Jurgis Martinaitis, kuris bažnyčios statybą baigė tik 1932 metais.

Kun. Martinaitis buvo labai pamaldus, melddavosi Mariją. Jis dėl jo daug pastangų, kad Dievo Motinos šventovė būtų gražiau ir puošniau rengta. Jis troško grąžinti Šv. Marijai ankstesnę garbą ir tam ieškojo būdų. Atrodo, kad pati Marija juos nurodė. Kartą sapne jam pasirodė kažkokia neaiški žmogaus figūra ir pasakė: *Atstatyk Marijos garbą ten, kur ji buvo seniau. Toje vietoje tarp bažnyčios pamatų rasi išaugus medelį, negalint išsiveržti išorė.* Tuos žodžius pasakiusi, figūra išnyko.

Labai paveiktas nepaprasto sapno, kun. J. Martinaitis padarė išvadą, kad tai esą Dievo Motinos balsas, todėl dar uoliau mąsiai bažnyčios rengimo darbu. Be to, jis išklausinėjo parapijiesius, kaip stovėjusi pirmoji bažnyčia ir kur galėjusi būti altorius, kur kaboję stebuklingasis Marijos paveikslas. Gavęs aiškius nurodymus, kad senosios bažnyčios altorius būtų dabartinės bažnyčios šoninė siena netoli didžiųjų durų, liepė toje vietoje išardyti išdidelį akmenų sumurėtą bažnyčios pamatą. Ir tikrai, išvertus kelis didelius akmenis, buvo rastas išaugęs jau nemažas medelis, kuris jokių būdu nebūt galėjęs prasiskverbti. To ženklą kun. Martinaitis užteko. Tuojau prie to medelio jis pats iškasė didelį griovį Marijos statulos pamatui. Ant stipraus cementinio pjedestalo buvo pastatyta didelė Dievo Motinos statula.

Žinia apie statulos kilmę plačiai pasklido po apylinkes. Žmonės pradėjo ypatingai jį gerbti ir prie jos melstis. Sekmadieniais ir šventadieniais visada buvo galima matyti baltus suklaupusius žmonius, prašančius Dievo Motinos palaimos.

Bažnyčioje kun. Martinaitis rengė gražų Dievo Motinos paveikslą, kainavusį 3000 litų. Tas paveikslas pieštas ant drobės, papuoštas sidabriniais paausuotu rėmu, panašus į enstakavišką Marijos paveikslą, nes, pasak žmonių pasakojimo, toks buvo senasis sudegęs paveikslas. Per didžiąsias šventes žmonės baltais eina keliais apie altorių, kalbami rožinai ir kitas maldas. Kaip seniau, taip ir dabar Marijos atlaidus susirenka tikstantieji maldininkai. Kadangi tik dalis tegali sutilpti bažnyčioje, tai tik dienomis Suma laikoma šventoriuje prie Dievo Motinos statulos specialiai rengto altoriaus.

Taip Šimoni Dievo Motinai derama pagarba vis gražinti. Ir paskutiniuose laikais Marija yra parodžiusi ypatingą globą šiai vietai. Verta paminėti toks atsitikimas. Rodos, 1936 m. Šimoni klebonas Martinaitis išvažiavo Kupiškį trijų dienų rekolekcijai. Todėl bažnyčioje jokių pamaldų nebuvo ir bažnyčia buvo užrakinta. Prieš išvažiuodamas kun. Martinaitis pakonsekravo Ostiją ir, dėl monstrancijų, paliko altoriuje neužrakintą. Vieną naktį vagis, prisitaikęs bažnyčios durims raktą, sibrovė vidun ir pavogė monstranciją kartu su Ostija. Gavęs žinią apie bažnyčios apiplėšimą, klebonas tuojau sugrūžė namo ir sakė vis valandą skambinti varpais. Žmonės, išgirdę nepaprastą varpų gaudimą, išplėšė aplinką susirinko Šimonis, ir žinia apie bažnyčios apiplėšimą greit pasklido visoje parapijoje. Klebonas pasakė jaudinant pamokslą, paaiškino žmonėms, kokia baimė vyko piktadarys ir Švenčiausiojo Sakramento išniekinimas. Ragino žmones permaldauti žėist Jėzusą Širdį ir maldauti stebuklingą Dievo Motiną, kad Ji piktadarį atvestų prie atgailos, kad šis grįžtų monstrancijai.

Pats klebonas išsakyklo padarė pažadą Šv. Marijai, kad jis nenutrauks atlikinys vairias pamaldas, kol monstrancija atsiras. Pamaldos vyko be pertraukos, ištis parą. Po tempto nakties budėjimo, anksti rytą atbėgė moteris ir pranešė klebonui, kad monstrancija yra pastatyta prie jos namo. Klebonas tuoj surengė didžiulį procesiją ir apsilankė liturginiais rėmais nuvyko nurodytą vietą. Monstrancija buvo iškilmingai sugrąžinta jos vietai. Po poros dienų ir pats vagis atėjo pas kleboną ir prisipažino apie savo piktadarybę. Klebonui paklausus, kas jį privertė taip pasielgti, atsakė, jog jį apmėsi nepaprastai tos monstrancijos baimė ir baimės vidinis nerimas. Per ištis parą negalėdamas nusiraminti, atnešė monstranciją ir padėjė maldingosios moterišką palangę, kad ji greičiau būtų surasta. Jis atliko išpažintį ir užduotą atgailą už savo padarytą nusikaltimą. Šis vykis sustiprino žmonių pamaldumą - jie dar labiau meldėsi Šv. Dievo Motinai Marijai.

Atrodo, kad pati Švenčiausioji Marija nesiliauja išlaikyti žmonių pamaldumą ir mūsų laikais. Per visus mūsų tautos krikščioniškosios istorijos

ilgat Švenčiausioji Dievo Motina nesiliauja davusi mums savo meilę s jrodym , tad ir mes neb kime Jai abejingi, bet visu savo gyvenimu, visa širdimi atsiliepkime *Jai meile už meil* .

(Iš kn.: *Marijos žem . Stebuklingos Marijos šventov s Lietuvoje*. 1988. 109 mšr. p.)

JOS MISIJA BAŽNY IAI

Dr. Barbara Albrecht

PALAIMINTOJI EDITA ŠTEIN

(*T sinys. Pradžia Nr. 24*)

Dirban ios moters misija. Nors nuo pat krikšto dienos Editos Štein vidinis troškimas kryo link Karmelio, tapusio jos dvasine t vyne, bet ji pasek savo bi iuli ir kunig , Švindo-Šp jerio generalinio vikaro, t. Eriko Pšivaros SJ ir Beirono vyriausiojo abato Valcerio OSB, patarimu. Jie visi jai patar savo didelius dvasinius gabumus atiduoti Bažny ios tarnybai pasaulyje. Taip jie pirmiausia dvasiškai, o paskui ir faktiškai išjudino j iš jos 1922-1931 m. beveik vienuoliško atsiskyrimo, kai ji dirbo vokie i kalbos ir istorijos mokytoja lic juje ir dominikoni mokytoj seminarijoje Šp jeryje. T vas Pšivara pritrauk Edit Štein prie vertimo kardinolo Niumento laišk ir dienoraš i iš jo gyvenimo Anglijoje met ir paskatino j pirm kart išversti vokie i kalb Tomo Akvinie io *Quaestiones disputatae de veritate*. Tuo Edita ne tik giliau augo katalikišk j dvasin pasaul , bet ir m gino savo pa ios kritišk u objektyvumu, o kita vertus, savo geb jimu sijausti - nutiesti tiltus tarp teologijos ir filosofijos, m stymo ir tik jimo, tarp vakarietiškos filosofin s tradicijos ir to meto modernaus fenomenologinio m stymo - *gyvai su jus kontakt su praeities dvasiomis*.

1928 m. Edita laiške rašo:

Kad moksl galima laikyti tarnavimu Dievui, man paaišk jo tik iš šv. Tomo; <...> tik atsižvelgdama tai, aš gal jau v l rimtai kibti mokslin darb . Prieš pat mano konversij ir ilgai po jos aš maniau, kad gyventi religin gyvenim reiškia atsisakyti visko, kas žemiška, tai gyventi vien mintimi apie dieviškus dalykus. Pamažu išmokau suprasti, kad šiame pasaulyje iš m s reikalaujama kitko ir kad steb damas gyvenim neturi nutraukti ryši su pasauliu. Aš net sitikinusi, kad kuo giliau b si aug s Diev , tuo labiau ta prasme turi „išeiti iš sav s“, t. y. eiti pasaul , kad neštum j dievišk gyvenim .

Edita Štein k l ne tik amžnuosius filosofijos klausimus, bet taip pat ir dabarties klausimus, o jiems, kaip ir šiandien, priklaus tema *moteris*. Dar b nant studente, moter klausimas Editai taip r p jo, kad ji su

draug mis buvo stojusi Pr s s jung už moter balso teis ; tai žing-
snis, kuris *pilietiniame moter s j dyje dar visiškai nebuvo savai me su-
prantamas dalykas.*

1931 m. laiške sako:

*Kaip gimnazist ir jauna student , aš buvau radikali kovotoja už
moter teises. V liau tuo klausimu nebesidom jau. Dabar ieškau
grynai dalykišk sprendim .*

1928-1933 m. Edita Štein skaito ilgus pranešimus Zalcburgo aukštojoje
savaitin je mokykloje, šveicar organizacijos ir vokie i kataliki moter
draugij federacijoje, vokie i kataliki mokytoj draugijoje. Temos: *Moter
užsi mimo etika; Vyro ir moters užsi mimas pagal prigimties ir malon s
tvark ; Moters švietimo pagrindai; Moters švietimo problemos; Moters kaip
jaunimo vadov s uždavinys Bažny ioje* ir kitos. Visi šie pranešimai yra
surinkti Editos Štein k rini V tome ir parodo, kas jai buvo svarbu: *Pasau-
lio išganymas per brand krikš ionišk moters gyvenim* (W. Herbrstith).

Edita Štein nebuvo kovotoja už moter teises: ji buvo krikš ion mo-
teris, kuri d l savo nuodugnaus psichologinio, filosofinio ir teologinio
išsismokslinimo bei praktin s pedagogin s patirties aktualius klausimus
vertino tik jimo poži riu ir band juos atsakyti - be savimeil s naujam
dalykui, vadovaudamasi krikš ionišku žmogaus poži riu. Paži r netur -
jimo Edita niekuomet nelaik dalykiškumu. Kas nor jo klausytis jos pa-
skait , tur jo žinoti, jog ji - kad ir kokia tema b t - pateikdavo savo
ceterum censeo (o vis d lto mano manymu) ir ramiai bei aiškiai parody-
davo savo krikš ionišk - katalikišk pozicij . Už tai kai kurie žmon s jos
nem go. Bet Edita buvo ne toks žmogus, kuris siekt minios palankumo.

Jos misija kaip tik tinka mums, ši dien ir rytdienos Bažny iai, kaip
ji 1932 m. vokie i kataliki draugijos suvažiavime Esene pasak :

*Nieko šiandien taip nereikia, kaip Krikšto - Dvasia ir ugnimi. <...>
Didžiosios kovos tarp Kristaus ir Liuciferio frontui priklauso tie,
kurie pašaukti žmones šviesti. Šiai kovai rengtis ir b ti nuolat
pasirengusiems, - neatid liotinas m s uždavinys. Rengtis, tai yra
j [Viešpat ir jo Dvasi] priimti ir saugoti. <...> Jis kalba mums per
savo Žod . Ak, jei tik išmoktume gyvai klausytis, - siela ir širdimi,
užuot negyvu jausmu, - tada patirtume, kad Dievo Žodis yra gyvas
ir kad su juo Kristaus j ga eina mus. Ir jei mes išmoktume gyvai
kalb ti, didingus, šventus žodžius tarti, - ne tarsi su iuptas mone-
tas išleisti, bet gyva dvasia ir karšta širdimi j tikr j prasm
šviežiai nukalti, - tada patirtume, kad m s žodžiuose gyvena
Dvasios j ga, kuri uždega gyvenim kit širdyse.*

Docent dr. Edita Štein konkre iai aukl jo mergait , kad, išlavinus mo-
ters b d ir vairiapusiškai atskleidus jos žmogišk visavertiškum , b t
veiktas vienpusišką vyro intelektualumą. Ji reikalavo, kad ne vien santuo-
koje, bet visose gyvenimo srityse mergait išsilavint kaip moteris - motina.

Moteris, kuri savo dalykišką kompetenciją, *proto veiklumą ir dvasinius gebėjimus* susieja su širdies šiluma bei asmeniniu atsiviršumu savo aplinkoje visiems žmonėms, taigi, kuri Marijos pavyzdžiu *nesustoja krauju giminingi bei asmeniniai biūriai* bryje.

Edita Štein r m kvalifikuotą moters profesinį išsilavinimą ir užsiimamą jos nuomone, nėra tokios profesijos, kuri moteriai negalėtų būti prieinama dėl to, kad ji galėtų prarasti savo savitumą. Kadangi, pasak jos, moteris yra pajęgsnė negu vyras *grynai dalykiškai atrodančio darbo neišleisti iš akių, tad iš esmės kiekvienas dalykas priklauso nuo asmens*. Tik tam reikalingas specialus moters švietimas, o kaip to pagrindas - religinis auklėjimas, kuris atskleidžia moters asmenybę, parodo jos egzistenciją ir drąsą bei orientuoja Mariją. Viena iš savo pranešimų Edita Štein sakė: *Moterys, kurios iš vis galime keli nori išsirinkti savo, moters pašaukimą, geriausiai pasiekia tikslą, jeigu jos ne vien tik prieš savo akis turės Virgo-Mater [Mergelės Motinos] gyvą pavyzdį ir savo švietimo darbe mągins juos sekti, bet ir pasitikės Jos vadovavimu, visiškai atsiduos Jos globai*. Jei šiandien turėtume tokį marionišką mergaitę ir moterį švietimą, pasaulis būtų kur kas humaniškesnis, o mūsų Bažnyčia savo esmę atitiktų *Virgo et Mater*.

Žinoma, jau 1930 m. Edita Štein taip pat reikalavo grąžinti su moterimi švietimą ir jaunuoliui, kad jis taptų vyru bei žmogumi.

Abiejų lyčių sveikas bendradarbiavimas būtų galimas profesiniame darbe tik tada, kai abu savo savitumais ramiai, objektyviai būtų su moterimi ir iš to padalytų praktiškas išvadas. Dievas sukūrė žmogų - vyrą ir moterį - ir abu pagal savo pavidolą. Tik grynai atsiskleidęs vyras ir moters savitumas sudaro labiausiai pasiekiamą panašumą. Dievui ir giliausiai perskverbiant žemišką gyvenimą dieviškuoju gyvenimu.

Tas šiandien ir rytoj vienodai aktualus tikslas, kaip ir tada, pasak Editos Štein, negalima būti pasiekiamas *savanaudiška kova* prieš prigimtį ir prigimties ribų neigimą, o tik nuolankiu atsidavimu Dievui duotai tvarkai.

Pagaliau Edita Štein kėlė ginčą klausimą - tiek tuomet, tiek šiandien - apie moters kunigystę. Nors moterys tam ir būtų pajęgios, Edita ją nemato jokią dogminę kliūtim, tačiau ji atmeta daugelio moterų *neobjektyvų šios kovos toną* šia tematika ir suprantamai paaiškina, kad ji netiki galimybe plėtoti moters kunigystę. Bet argi tai reikškia, kad moterys Viešpačiui nereikalingos? Jokių būdu ne!

Bažnyčiai, kaip ir Viešpačiui, mes reikalingos. Nė dėl to, kad Jis be mūsų neapsieitų. Bet Jis mums suteikė malonę, padarydamas mus savo mistinio Karaliaus ir mes esame Jam reikalingos, kaip gyvybingi Jo nariai. Ar Viešpats kada nors dar skirtum tarp vyro ir moters? Turbūt, nes Jis kunigystę suteikė savo apaštalam, o ne moterims, kurios Jam tarnavo. (Kaip tik dėl to moteris nušalinama

nuo kunigystės aš laikau ne kokių laikų klausimu.) Bet savo meilei Jis nepripažino ir nepripažįsta jokio skirtumo. <...> Atrodo, kaip tik šiandien yra didelė moterų skaičių. Jis kviečia savo Bažnyčią į specifinius uždavinius.

(Bus daugiau)

KRIKŠTONYBŠ IŠUGDYTOS MOTERYS

Ona Matulaitytė -Keturkienė

MARIJA KURAITYTĖ -VARNIENĖ

Žvelgiant į jos gyvenimą ir darbą, manė stebėtina tie gyvenimo ir darbo vingiai, kuriais, Viešpaties Rankos vedami, didieji žmonės ateina savo tikrojo pašaukimo keliu ir nuveikia didžiulius darbus, reikšmingus Žmogui, Šeimai, Tautai, Bažnyčiai.

Marija gimė 1886 m. rugpjūčio 30 d. Raseinių apskr., Girkalnio par., savo tėvo dvarelyje Bakaičiuose. Tėvas Andrius Kuraitis ir motina Marija Perkauskaitė-Kuraitienė susilaukė 3 dukteris (Jadviga, Stasė, Marija) ir vieno sūnaus (Viktoras). Jiems gyvenant Petrapilyje, dar mažutė - vos ketveri mėnesiai Marija patyrė skaudų smūgą: ji neteko motinos. Visi vaikai liko su tėvu, o motina išėjo ir negrūžė. Mažoji Marija labai sielojosi, verkė, liūdėjo, visus klausinėjo, kurgi mama, juk nesirgo, nemir... Kaip giliai ji tai išgyveno, rodo jos keturmetis fotografija - veidelis liūdnas, susimstęs. (Autobiografijoje Marija Varnienė absoliučiai nieko nemini apie savo motiną. Sekdama Kristaus mokslu, ji nepasmerkė motinos, nemetė akmenių, bet pagerbė motinystę visiškai tyla.)

Tėvas Marija itin brangino už ją tik jį ir patriotizmą. Jis ir savo vaikus taip išauklėjo. Kuraitis labai mylėjo Lietuvą ir troško matyti ją savarankišką. Jo namai Petrapilyje buvo tarsi lietuviškumo oazė, kur lietuviai studentai gaudavo materialinį ir dvasinį paramą. Jie laisvai galėjo kalbėtis, svarstyti Lietuvos ateitį, kelti nepriklausomybės idėjas. Girdamos, su kokia pagarba ir ilgesiu jauni, pilni entuziazmo studentai analizuoja Lietuvos atgimimo klausimus, sijauna Lietuvos reikalus ir kuria dukterys. Vasaros atostogų metu jos tėvo dvarelyje, su jo pritarimu ir pagalba, organizavo lietuvišką mokyklą vaikams ir suaugusiems jaunuoliams. Dieną mokydavo vaikus, o vakare - jaunuolius. Jie ir sekmdieniais bei šventadieniais, grįžę iš bažnyčios, užsukdavo palėpė mokyti. Stasė ir Marija juos mokė skaityti, rašyti ir skaičiuoti lietuviškai. Žiemą jos susirašinėdavo su pušyniškiais, norėdamos palaikyti ir gerinti jų gėdžius rašyti ir skaityti. Pas piemenukus jos eidavo net ganyklas ir joms viena ganydavo, kita mokydavo. Ganyti joms abiem labiau patikdavo negu mokyti. Kartais pamokydavo ir domė žaidimais.

T vas dukter darb su vaikais ir jaunuoliais uoliai saugojo nuo žandar, atvykusius „nelauktus sve ius“ vaišindavo, kol persp tos dukterys likviduodavo mokyklos žymes. Lankydavosi pas Kurait ir miel sve i - lietuviškai šnekan i dvasinink . Tai buvo 1899-1905 m.

Gr žkime Marijos vaikyst . Netekusios motinos, vyresn s seserys aukl jo mažuosius - Viktoras ir Marija pradin moksl iš jo namie. V liau - vyriausiajai seseriai ištek jus už ispano ir išvykus Ispanijon, t vas apgyvendino mažuosius - Maryt ir Viktor - Princo Oldenburgiškie institute eiti moksl ir gyventi bendrabutyje. Taigi vaikai nebuvo lepinami.

1904 m. baigusi gimnazij , Marija t vui pareišk , jog nor t tapti gydytoja. Bet ia iškilo *tabu* - mergait s medicinos fakultet gali stoti, tik b damos 21 m. amžiaus. K veikti tuos trejus metus? Buvo nutarta stoti dr. Otto ginekologijos institut . ia kaip tik mokslas t siasi trejus metus, o išeit os disciplinos bus skaitytos medicinos fakultete. Tad laikas bus praleistas naudingai.

Marija ia tur jo suimti save rankas: gr dinti vali , lavinti kantrum , mokytis siekti tikslo aplinkiniais keliais. Jos troškimas buvo *rinktis tai, kas gyvenime svarbiausia* ir k pataria mylimas ir gerbiamas t vas. Jis vaikams buvo didelis autoritetas, nes juos ugd aukštesniems siekiams, neleido lengvai leisti vaikyst s dien . Jie išmoko po 4 kalbas: lietuviškai, pranc ziškai, rusiškai ir lenkiškai. O Jadvyga - penkias, dar ir ispaniška. (domu, kad Ispanijoje gim ir aug Jadvyg os vaikai, susitik ekskursij iš Lietuvos, kalb jo lietuviškai.)

1906 m. Marijai bebaigiant Ginekologijos institut , mir t vas. Diagnoz - plau i *TBC*. Mergait s ir brolis, apraudoj ir palaidoj t v , svarst tolesnius savo kelius. Pirmiausia jie nutar , jog dabar reikia susikaupti ir pasir pinti savo sveikata. Stas tuo tarpu studijavo pedagogik Ženevoje. Ji pasi l ir Marijai šiuo sveikatai pavojingu metu nestoti medicinos fakultet , bet važiuoti su ja Šveicarij , profilaktiškai saugoti sveikat , laisvalaikiais naudojantis kaln oru, ir kartu studijuoti pedagogik . Marija taip ir padar . Po dvej met Stas baig pedagogik ir, kadangi t vui mirus l š sumaž jo, jos abi gr žo Petrapil . ia Marija mok si masažo ir gydamosios gimnastikos kursuose.

V liau ji apsisprend baigti pedagogines studijas, kurias buvo prad ju si Ženevoje. Kartu dirbo gimnazijose mokytoja. Gimnazijos direktorius ir mokytoj kolektyvas Marij pripažino gabia mokytoja, daran ia dorovin tak mergait ms, moka ia jas drausmingumo. Jai buvo d kojama už moksleivi dvasingum .

Nuo 1910 m. Marija tik studijuoja ir baigia pedagogines studijas. Tuo tarpu Stas išteka už muziko Miko Petrausko. Viktoras studijuoja Petrapilyje. Marija susidraugauja su filosofijos studentu Romanu Bytautu (apie j rašoma 1986 m. „Moksle ir gyvenime“) ir rengiasi sukurti Šeim . Bet v l nes k m : Romanas suser ga kaul tuberkulioze. Tada *TBC* siaut jo. Gydimas - tik Šveicarijoje kaln oru ir saul s spinduliais. Reikt gelb tis važiuojant

Šveicarij , bet Romanas neturi l š . Marijos gailestingumas sergan iam ir jos dvasingumas diktuoja, kaip gal t pad ti. Per naktis svarstydam a, ji atranda išeit :

- Važiuojam, Romanai, nesivaržyk. Aš gi turiu diplom iš dr. Otto ginekologijos instituto, sidarbinsiu gailesting ja sesele, gausiu atlygini m ir bus kuo mok ti už gydym .

Marija buvo iš t , kurie stengia aukotis. Ji sidarbina Laizeno kurorte (Šveicarijoje) gailesting ja sesele ir pati slaugo Roman : perrišin ja jo labai dvokian ias žaizdas, ramina, guodžia draug , nors iš daktar žino, kad jam sugr žinti sveikat nesitikima. 1915 m. birželio 15 d. Marija apverkia dar vien brang asmen - savo sužad tin Roman Bytaut - ir, palaidojusi j Laizeno katalik kapin se, ieško b d gr žti Maskv . Po Romano laidotuvi nebeužteko pinig kelionei. Rusijoje karas, keliai uždaryti. Bet viena pranc z invalid rengiasi gr žti namo Pranc zij . Jai reikia palydov s. Marija lydi j namo, o už tai jai nuperkamas bilietas Maskv .

Gr žusi Marija d koja Dievui už gailestingumo stebuklus ir, didžiadvasiškai pak lusi likimo sm gius, stoja darb . Dabar - su mažais ikimokykliniais vaikais. Profesor Masalitinova pakvie ia j pagalbininke savo eksperimentiniame darželyje bei vasaros vaik aikštel se. Taip pat kvie ia ir prof. Šatskis maž vaik klub *Darbas ir poilsis*. Marija su visu d mesiu atsiduoda darbui. Ji pamilsta mažus vaiku ius, ir profesoriai jos darb vertina tik gerai ir labai gerai.

Ta iau Marija trokšta gr žti Lietuvon ir dirbti savo t vynainiams. T vyn s meil s vedama 1917 m. ji atsiduria Voroneže, kur buvo susib r nuo karo evakuoti lietuviai. ia buvo jiems kurta lietuviška gimnazija. Marija imasi aukl ti tre ios klas s mergaites, gyvenan ias bendrabutyje. Jos pedagogiška ir tvirta ranka tuoj buvo pajusta - bendrabutyje sivyravo drausm ir tvarka.

Be to, Marija sidarbino ir ligonin je, kur labai tr ko medicinos personalo: vieni iš jo raudon j armij , kiti - balt j , nebebuvo kas slaugo ligonius. Vienoje palatoje Marija užtiko sen paž stam iš Petrapilio laik - dailinink Adom Varn , kuris irgi lankydavosi jos t vo namuose. Jis per revoliucionieri susišaudym buvo sužeistas gatv je (j dubens srit , sulaužyti kaulai) ir dabar buvo labai sunkios b kl s. Marija pasiaukojamai j slaug , kreip gydytoj d mes jo sveikat ir taip pak l j iš lovos, jog jis gal jo traukiniu gr žti Lietuvon.

V liau dar kart Vilniuje, kai A. Varnas labai sunkiai sirgo plau i uždegimu, Marija parod jam didel gailestingum - jos švelnios moteriškos rankos ir pasiaukojimas gr žino jam gyvyb . Ji gelb jo j kaip žmog nelaim je, kaip dailinink , nauding besikurian iai Lietuvai. Tik Marija pašalino nuo jo lovos giltin : jis buvo patek s tokion neviltn, jog po pagalve tur jo revolver , kuriuo reng si išspr sti savo likim - b ti ar

neb ti. Marija Kuraityt ir Adomas Varnas, besidarbuodami Vilniuje Lietuvos atei iai, ir patys sutar sukurti šeim .

(Tiesa, A. Varnas, žandar persekiojamas kaip dekabristas, seniau buvo pasitrauk s užsien : Šveicarij , Sicilij , Pranc zij . Nebetur damas vilties gr žti Lietuvon, jis buvo civiline metrikacija susituok s su turtinga pranc zaite. Prasid jus karui, 1914 m. jie atvyko Lietuvon. Pranc zei ia nepatiko ir ji, atsisakiusi tolesnio vedybinio gyvenimo, išsir pinusi leidim išvažiuoti iš Lietuvos, su dukrele išvyko atgal Pranc zijon.)

Marija nemet akmens jokius asmeninius „nusikaltimus“. Antr kart išgelb jusi Adomui gyvyb ji sutiko paduoti jam rank kartu ir su ta mintimi, kad reikia gelb ti t puik meninink , kai jis tiesiog turi polink pakli ti nelaim . 1919 m. Vilniuje, Šv. Mikalojaus bažny ioje, kan. Juozas Tumas-Vaižgantas suteik jiems moteryst s sakrament , palaimindamas vedybiniam gyvenimui. sik rus nepriklausomai Lietuvai, Marija ir Adomas Varnai apsi-gyvena Kaune pastoviam bendram gyvenimui. Dailininkas Adomas Varnas vyriausyb s pavedimu piešia pirmuosius Lietuvos pinigus - litus. Jis važiuoja ekoslovakij priži rti t pinig spausdinimo, kartu vyksta ir Marija. Kad neleist veltui laiko, ji Prahoje lanko ritmin s gimnastikos kursus.

1928 m. Marija Varnien savo bute K stu io gatv je steigia privat vaik daržel . ia nebuvo kiemo, tad vasar ji išnuomodavo Vytauto kalne paviljon ir ten vaikai tur davo daug erdv s. Taip ji viena dirbo su trisdešim ia vaik . 1930 m. gruodžio m nes , uždariusi savo daržel , Marija Varnien išvyko Rom studijuoti mokslinio-darbinio metodo. Kursus ved pati dr. Marija Montesori, ir ia M. Varnien persi m kilnia vaik aukl jimo dvasia. Pati tapo dvasinga. J labai žav jo vaiko poreikius atsp jusi vaik pranaš Marija Montesori.

Gr žusi iš Romos Varnien steig daržel savo bute Trak gatv je. ia jai talkino ištikima id j bendrinink Dom Petrutyti . Pasigaminusi aukl jimo priemoni , savo aukl jimu ji labai nustebino Kauno pedagogus. Jie g r josi vaiko laime - išgyventi ankstyv vaikyst nesišvaistant beprasmiškai, o aukl jant save pagal gimtas galimybes ir tempus. Šios pedagog s žvelg metodo esm . Juk tai k rybinis darbas - ne saugoti be užsimimo besiblaškan ius vaikus, o galimyb jiems laisvai reikštis naudojant specialiai paruoštas mokslines priemones, kurios ugdo intelekt , drausmina. Drausm išplaukia iš malonaus darbo, - nereikia j bausti, nes dirbantis žmogus - vaikas nenusikalsta.

Bet buvo ir toki pedagog , kurie, nesuvokdami esm s, m pavyd ti Varnienei s km s dirbant su vaikais, m gino j kritikuoti, niekinti š geriausi pasaulyje metod . M. Varnien tai skaudžiai išgyveno. Nor dama tikinti kritikus ir kuo pla iau š metod paskleisti, ji reng darbini priemoni parodas, organizavo kursus vaik darželi ved joms. Ta iau jos darbu per mažai dom josi tie, kurie gal jo jai pad ti ir per j išpl sti darželi bei pradini mokykl , dirban i šiuo metodu, skai i . *Aišku*, - raminosi M. Varnien , - kiekvienas pionieriškas darbas yra nelengvas, -

ir nenuilstamai darbavosi, tur dama du ištikimus talkininkus: savo vyr - dail. A. Varn ir Dom Petrutyt, buvusi pa ios M. Montesori mokin 1934 m. Pranc zijoje. Dom populiario š metod skaitydama per radij paskait les, o dail. Varnas - versdamas iš ital ir pranc z kalb M. Montesori straipsnus, kurie buvo spausdinami žurnaluose „Naujoji Romuva“, „Židinys“ ir kt.

M. Varnien š darb d jo vis savo pasišventim artimo, t. y. vaiko, gyvenimui palengvinti. Ji skyr vaikams vis savo siel, vis šird, visus sugeb jimus. Kai kas M. Varnien laik užsispyrusi ir nesidomin ia kitais metodais fanatike. Taip buvo tik d l to, kad jie nepakankamai pažino M. Varnien s psichologij . Ji ir kitus metodus pasv r visais savo k no ir sielos pajautimais. Juk ji Maskvoje dirbo gimnazijose, vaik darželiuose bei aikštel se pas to meto geriausias profesorius, tad tur jo galimyb i susipažinti ir su kitais metodais bei sitikinti šio metodo pranašumu. Su šiuo metodu M. Varnien jau nebesiskyr vis savo ilg gyvenim . 1945 m. atsid rusi Vokietijoje, svetimame krašte, karo metais, be jokio turto, padedama D. Petrutyt s, - dažnai neprivalgiusios ir nemigusios, - pasigamin o priemones ir k r vaik daržel ir pradin mokykl .

V liau JAV M. Varnien ir D. Petrutyt savo darbu nustebino amerikie ius, - 1949 m. sijung šeštadienin lietuvi mokykl, o 1955 m. atv r savo namelio duris mažiesiems Amerikos lietuviukams, pirma 6 metus atidirbusios fabrike, kad sigyt l š šiam nameliui. Ir ia - ikagos priemiestyje - atsirado užrašas ant dur : *Varnas - Montesori - Vaik židinys*.

š *Židin l* sijung ir amerikie i vaikai. Teko papildyti priemones pagal angl k. ab c l ir nomenklat r . V l darbavosi aštrus peilis, žirk l s, pieštukai.

Dvi nenuilstan ios moterys padar nauj stebukl . Žinios apie j s kming aukl jim pasiek ikagos *De Polio* universitet . Jos buvo pakvietos skaityti teorini paskait ir rodyti darbo su vaikais. Jas taip pat kviet moter vienuolynai, kur pedagog s klaus j paskait, k r tuo metodu vaik darželius. V liau D. Petrutyt buvo kvie iama daugel universitet skaityti paskait . Ji pasiek universiteto d stytojos garb ir pripažinim visoje JAV vidurvakari teritorijoje. Viso to pradžia Lietuvoje - tai dvasingos moters Marijos Varnien s troškim išsipildymas.

Marija Varnien mir 1982 m. spalio 10 d. Jos - *Vaiko apaštal s* - laidotu s, kaip raš Amerikos spauda, buvo tarsi jos id j triumfas.

(Skaitytojams pateikiame Marijos Montesori s naus laišk Marijai Varnienei)
Su koku džiaugsmu ir laime aš dalyvausiu minejime, organizuojamame Amerikos lietuvi Montesori draugijos šiais 1962 metais! Aš manau, kad tarp daugelio d kingumo ženkl, dr. Marijai Montesori išreikšt pra jus 10 met nuo jos mirties, iškyla dar vienas labai jaudinantis ir garbingas d kingumas.

Ir man labai džiugu d l to, kad lygiai taip pat šiame simbolyje - Marija Varnien , kuri bus šalia dr. Marijos Montessori.

Marija Varnien . Nepaisant sunkum ir nuotoli , ji iki Antrojo pasaulinio karo kada tik gal dama atvykdavo Tarptautinius Montessori asociacijos kongresus. Iš tylios nežinomyb s, - d l aukl - jimo, d l priemoni stokes, - ji staiga atsirasdavo, tokia rami, graži. Su ja ir jos vyru - labai rimta, uoli mergait , vardu Dom Petrutis. Jos vis gaudavo kv pimo iš Vaik Pranaš s - Marijos Montessori, nes buvo paž stamos. Paskui jos v l gr ždavo t sti savo pa i l šomis išlaikomo mini pionieriško darbo ir pradingdavo nuošalioje tyloje.

Tyla ir vienatv . Argi aš j nežinau? Tai du faktoriai, kurie veda žmogaus asmenyb s irim , ideal išsisklaidym . Bet palauk. Ne! Juk taip n ra! Argi ne tylos ir vienumos siekiama norint pasi- melsti Dievui?

Taip. Taip ir buvo - j gyvenimas buvo malda. Aš tai supratau ir sitikinau, kai jie v l pasirod mano gyvenime po karo. Tuo metu Ji - Vaiko Pranaš - jau buvo iš jusi.

Atrud , kad tamsa pasl ps mus kelet , išlikusi po karo. Tikrai tai man padar karas. Karas sunaikino ir sugriov daugel dr. Montessori staig (mokykl , draugij). Nužud , išblašk geriausiai jos mokinius. Aš kovojau atkakliai, bet miau netekti vilties.

Ir štai at jo Marijos Varnien s laiškas. Aš nežinau, ar ji suprato, k gal jo reikšti man jos laiškas: jos - Vaiko Pranaš s - šviesa prasiskverb pro tams , kurioje aš kamavausi. Sug dino mane ir suteik dr sos.

Tik jime, kokia stipri tavo šviesa!

Ar gali b ti stipresnis tik jimas už jos, už j ?! Išlikti per karo baisumus, atvykti senatv je be turto, be pinig svetim nepaž s- tam krašt , ver iamiems užsidirbti fabrike pragyvenimui, ir dar tokiam kupiname visiško abejingumo okeane sukurti maž sael vaiko sielai!

Jie trise: p. M. Varnien , p. A. Varnas ir Dom Petrutyt v l kartu, dar kartu, vis dar tik jimo saugotojai, vis dar kvepiantys švies ir dr s , vis dar rodantys pirštu kiekvien pakartojam pažad , kad Dievas atsiun ia per mus pagalb savo vaikams.

Dievas suteik man džiaugsm matyti juos v l. Aš nu jau pas juos nepraneš s ir netik tai, ir jie pri m mane. Man tai buvo lyg jimas šventov . jau nusižemin s ir prislopintas.

O jiems aš lenkiausi visu nuolankumu, su pagarba, kaip vienam iš gražiausi paminkl Vaik Pranašei - Marijai Montessori - trys gyvenimai, gyvenantys jos tik jimo šviesoje.

Mario M. Montessori

Generalinis direktorius **Asotiation Montessori Internationale**
(Versta iš angl kalbos)

Dom Petrutyt

MARIJA MONTESORI IR JOS ID JOS

(Iš paskaitos)

Marija Montesori gim 1870 m. Kjarovale, Italijoje, Resild s Stopani ir Alessandro Montesorio šeimoje. Mir 1952 metais Olandijoje, Nurdvijke. Ten ir palaidota Romos katalik kapin se.

Marija iš savo motinos paveld jo itin didel užuojaut vargšams ir gyvenimo nuskriaustiesiems. Motina j iš pat mažens mok ruošos darb , vairi rankdarbi : si ti, adyti, megzti. Marija megzdavo neturtingiems vaiku iams pirštinaites, kojinaites. Motina j skatino bendrauti su vargš vaikais, dom tis nelaim s ištiktaisiais. Mokykloje buvo raiša mergait , kuri vaikai pašiepdavo ir skriausdavo. Marija tuojau su ja susidraugavo ir niekam neleisdavo jos skriausti. Iš kit mokini Marija išsiskirdavo ne tik savo geru elgesiu, bet ir nepaprastais gabumais. Ta iau niekuomet tuo nesididžiavo, visuomet stengdavosi kitiems pad ti.

Iš pat maž dien Marija žinojo, ko ji nori, ir atkakliai siek savo užsibr žto tikslo. Ne kart jai teko laužti storus ledus, kurie tvirtai laik sukaust pažang . Tais laikais vienintel moteriai prieinama profesija buvo mokytojos. Marija griežtai atsisak tapti mokytoja pareikšdama, kad ji studijuosianti tik architekt r . Ta iau norint studijuoti architekt r , reik jo baigti realin gimnazij . O j buvo priimami tik berniukai. Tai buvo pirmoji didel kli tis, kuri, padedant Marijos t vams, buvo nugal ta. Marija buvo priimta gimnazij ir j baig pirm ja mokine.

Vis d lto architekt ros, kuri taip labai j viliojo, jai taip ir neteko studijuoti. Kod l taip vyko, ji sakydavo ir pati nežinanti. Pasak jos, žmogaus gyvenime vyksta keist dalyk , kurie veda nežinom tiksl . Marija, eidama sregistruoti architekt ros fakultet Romos universitete, sutiko pavarg l , prašan i išmaldos. Moteris ant rank laik išblyškus , skudurus susukt k dik , kuris savo sudži vusiomis rankut mis laik ilg , siaur , raudonos spalvos popieriaus juostel ir su ja žaid . Šis vaizdas giliai strigo jaunut s Marijos širdin. Nuvykusi universitet , staiga ji pakeit savo nuomon ir, gr žusi namo, pareišk turinti studijuoti medicin . T vui tai labai nepatiko, bet nuo to užmojo vis tiek jam nepavyko dukters atkalb ti.

Anuometin je Italijoje moterims buvo sandariai uždarytos durys medicinos mokslo šventov . Toji profesija buvo prieinama tik vyrams. Visuomen s akimis ži rint, tai nepadori profesija moterims. Marija, kad b t priimta medicinos fakultet , v l tur jo nugal ti dideles kli tis. Išsikovo- jusi pasimatym su švietimo ministru dr. G. Ba eliu, pasaulinio garso chirurgu, išgirdo, jog turinti pamiršti t reikal , nes nes jokios galimyb s jai studijuoti medicin . Montesori, pad kojusi už patarim , mandagiai, bet ryžtingai jam pasak : *O vis d lto, pone ministre, aš studijuosiu*

medicin. Taip ir vyko, nes ji kovojo tol, kol laimėjo. Tačiau užsitraukė tik jai tapus gydytoja. 1896 m. Marija Montesori sukinigai baigė medicinos studijas, o už atliktą mokslinį darbą jai buvo suteiktas ir daktaro laipsnis. Marija Montesori - pirmoji moteris gydytoja Italijoje.

Dvejų metų praktiką atliko Romos psichiatrinėje klinikoje. Čia ji susipažino su psichiškai atsilikusių vaikų gydymu. Ji padarė išvadą, jog psichini ligoninė ir protinė sutrikimų gydymas labiau priklauso pedagogikai negu medicinai. Gydytojais su ja nesutiko ir jį kritikavo. Savo tezei rodyti Montesori steigė tokiems vaikams auklėjimo staigą, vadinamą *Ortofenin mokyklą*. Ji ne tik jai vadovavo, bet ir pati dirbo su vaikais nuo 7 val. ryto iki 7 val. vakaro. Po dvejų metų jos atsilikę vaikai išlaikė viešus egzaminus geriau už normaliuosius vaikus.

Kai visi stebėjosi atsilikusių vaikų išsilavinimu, Montesori susirpinusi ieškoti priežasčių, kurios trukdo sveikam vaikui protiniam pažangumui. Jai atrodė, kad čia yra kalti netik mokymo metodai, kurie visiškai nesiderina nei su fiziniiais, nei su dvasiniais vaiko poreikiais. Montesori, būdama 30 m. amžiaus jau žymi gydytoja ir profesorė, vėl siregistruoja studente Romos universitete, filosofijos-pedagogikos-psichologijos fakultete. Du pastaruosius - eksperimentinį psichologiją ir pedagogiką - pasirinko pagrindiniais kurso dalykais.

1907 m. dr. Marija Montesori buvo pakviesta vadovauti ikimokykliniam vaikų grupei San Lorenzo kvartale Romoje. Tai buvo neturtingas kvartalas. Atsisakiusi sukinigų gydytojos praktikos ir profesūros, Montesori atsidėjo normaliam vaikų auklėjimui - ne mokymui. Tam darbui ji skyrė visą savo likusį gyvenimą - 40 metų.

Tai buvo pirmieji *Vaikų namai*, kuriuose buvo sudarytos palankios sąlygos vaikų saviuoklai. Čia ir vyko išlaisvinto vaiko sielos gali atsiskleidimas arba apsirėškimas. Tuos nuostabių vykių Montesori yra aprašiusi savo knygoje „Vaiko atradimas“ (*Discovery of the Child by Maria Montessori*). Pabandykite trumpai peržvelgti, kaip reiškia „Vaiko atradimas“.

Vaiko atradimas - tai radimas jautriąją laikotarpį dvasiniame vaiko plėtojime; jį padedamas vaikas ir kuria savo asmenybę. Jautrieji laikotarpiai koordinuoja inteligencijos, proto, jausmų bei kalbos ir kitas dvasines funkcijas vystymuisi. Jie yra praeinamo pobūdžio ir pradeda veikti nuo gimimo dienos, o labai intensyviai - tarp dvejų ir šešerių metų amžiaus. *Vaiko atradimas* galimo paaiškinti labai svarbų reiškinį, jog vaikas pirmojoje savo vaikystėje, t. y. nuo gimimo iki šešerių metų amžiaus, psichologiškai yra visiškai skirtinga žmogiška būtybė nuo suaugusio žmogaus. Suaugęs, tai žinodamas, turi pakeisti savo elgesį su tuo amžiaus vaikais. Deja, iki šiol dar tebebandoma pakeisti vaiko prigimtį. Tai ir yra pagrindinė priežastis, kodėl maži vaikai yra tokie aršūs, priešingai, užsispyrę liai. Dažnai galima išgirsti tave sakant: *Nors tu jį užmušk, o jis vis tiek neklauso*. Toks kietas vaiko užsispyrimas rodo, jog kas nors yra daroma

prieš jo prigimt. *Vaiko atradimas* - tai suradimas, kad vaiko protas iki šešeri met pasižymi ypatingu imlumu. Tame amžiuje vaikas be joki pastang išmoksta lengvai ir labai daug. Ta iau prad jus vaik neapdairiai mokyti, dažnai vyksta dideli užsikirtimai. *Vaiko atradimas* parod, jog vaiko tapsmas žmogumi vyksta pagal universaliuosius gamtos dsnius. Jiems yra pajungta visa augmenija ir gyv nija. D l t d sni nepaisymo kyla vairi nukrypim .

Angl pedagogas E. N. Stendingas knygoje *Montessori: Her Life and Work* rašo, jog *Montesori, kaip Kolumbas, yra naujo pasaulio atrad ja*. Skirtumas tik toks, kad Kolumbas atrado medžiagin pasaul, o Montesori - dvasin vaiko pasaul, kuris buvo visiškai užgožtas suaugusi j dominavimu.

Montesori metodas yra atradimo padarinys arba rezultatas. Pirma vyko atradimas, o tik po to ji suformulavo vaiko vystymosi dsnius ir suk r metod bei sistem . Niutonas irgi pirmą surado žem s trauk , o po to suk r žem s traukos d sn .

P.S. Dome Petrutyt , m s laik žymiausioji montesorinink , 1989 m. geguž s antroje pus je atvyksta Lietuv ir ia atgimstan ioje T vyn je organizuos montesorinius kursus ir skaitys paskaitas.

TIK JIMO ŠVIESOJE

Antanas Maceina

MOTERS IŠGYVENIMAS

Kame gl di šio naujo išgyvenimo esm ? Kuo reiškiasi šis naujas santykis su moterimi? tai kaip tik ir yra mums atsak s šv. Pranciškus.

Kart prie Bevanjos jis ir vienas jo brolis, kuris j lyd jo, buvo dviej moter - motinos ir dukters - pavalgydinti. Ta proga šventasis pasak moterims kelet pamokym . Kalb damas, kaip prasta, neži r jo joms veid , bet vis laik buvo nuleid s akis žemyn. Jiems iškeliavus, j lydintis brolis tar šventajam: „Kod l tu n sykio nepažvelgei t jaun malding mergait ? Argi nepasteb jai, kaip ji tiesiog ryte rijo tavo žodžius?!“ Tada šv. Pranciškus atsak : *Kas gi gali dr sti ži r ti Kristaus sužad tin !* (Joergensen, p. 396). Šiais žodžiais Asyžiaus šventasis kaip tik ir atskleid , koks turi b ti krikš ioniškas moters išgyvenimas vyro sieloje: ne baim , ne b gimas, ne žeminimas, bet *šventa pagarba, kilusi iš moters kaip Kristaus sužad tin s išgyvenimo*. Kiekviena moteris pa ia savo prigimtimi ir vieta išganymo tvarkoje yra pažad ta Kristui. Kiekviena moteris yra ypatingai su Juo susieta - net jeigu ji b t ir Marija Magdalena prieš savo atsivertim . Savo santykiuose su moterimi krikš ionis vyras visados ir visur yra Kristaus - ano tikrojo ir vienintelio Sužad tinio - atstovas. Tod l savaime suprantama, kad šie santykiai turi b ti skaist s ir pilni didžios pagarbos. <...>

Ne vienas nustebęs patyrė, kad Šventasis Raštas turi vieną knygą, kurioje nėra Dievo vardo. Tai *Giesmi giesmė*. Jos turinys sudaro paprastą ištikimos meilės istoriją. Sulamit, jauna, bet jau ištekėjusi moteris, bandė ganoti smalsumo vedama pamąstinti pro šalį pravažiuojančio karaliaus Saliamono vežimą ir yra nuvežama Jeruzalė, rėmus, kad būtų viena iš valdovo meilužė, kuri Saliamonas savo laiku yra turįs net tris šimtus (plg. 2 Kar 11, 3). Vis dėlto ji, nors ir apsupta prabangos, nors ir gundoma karaliaus grožio, nepažeidžia ištikimybės pažado, bet vis laiką ilgisi savo mylimojo, kurio meilę gaivina labiau negu vinas (Gg 1, 2). Ji nuolat apie jį svajoja ir girdi dvasioje, kaip jis šaukia ją grįžti atgal ganyklas, nes *žiema jau praėjo, lietus nustojo, laukuose pasirodė gėlės, atėjo laikas dainuoti, krašte girdisi purplelio balsas* (Gg 2, 11-12).

Saliamono pastangos prieš jį artintis pasilieka be vaisių. Vadinauoju *guolio šoku*, kur jaunamartė dar ir šiandien Sirijoje šoka, Sulamit aiškiai leidžia karaliui suprasti, kad ji yra ištekėjusi ir kad todėl jo meilė negali būti atlieptas. Saliamonas mėgina ją girti, rodo visą savo didybę, bet Sulamit nuolatos kartoja: *Mano mylimasis mane, o aš jam* (Gg 2, 16, 6,2, 7,10). Ji šaukiasi jo, kad ateit ir ją išvaduoti:

Ateik, mano mylimasis, ir išsivesk mane laukus! Mes pernaktuosime kaimuose, o ryt eisime vynuogynus pažūrėti, ar vynuogės sprogs, ar pumpurai prasidaro, ar granat medžiai žydi (Gg 7,12-13).

Galop ji išsivaduoja iš karaliaus haremo ir grįžta į laisvą dykumą, sveikinama savo pažįstamais. Savo mylimajam ji sako:

Prispausk mane kaip antspaud prieš savo krintiną, kaip antspaud ant savo rankos, nes meilė yra stipri kaip mirtis (Gg 8,6).

Kuo yra šventa ši knyga? Ne tuo, kad ji aprašinėja Dievo darbus, kaip *Mozės knygos*, arba Jėgą, kaip *Psalmės*, arba skelbtą Jo išmintį ir Jo planus, kaip *Pranašai*. Net paties Dievo vardo, kaip sakėme, šioje knygoje nėra. Savo turiniu ji atrodo visiškai profaninė, o savo vaizdais net tam tikra prasme pavojinga. Ir vis dėlto Bažnyčia nepabijoję *Giesmi giesmės* traukti kanoniškąją knygą iš raštinės, vadinas, priskirti ją prie neklaidingo ir autentiško Viešpaties apreiškimo. *Giesmi giesmė*, kaip ir visas Šventasis Raštas, yra paties Dievo žodis. Ką tad ji mums sako? Ką sako anas trumputis lyrinis dviejų žmonių - vyro ir žmonos - meilės vaizdelis? Paviršium žiūrėję, jis vaizduoja ištikimos moterystės santykį. Knygos pabaigoje Sulamit sako išreikštas motyvas *Meilė yra stipri kaip mirtis* sudaro žmogišką šio veikalo tikrovę. Iš šios knygos mes išties patiriame, kad tikra meilė yra nuostabiai atspari: jos nesugundo nei turtas, nei valdžia, nei grožis. Syk žmogus pagavusi, ji apvaldo visą jo būtybę ir neleidžia niekam ją sibrauti. Tai yra mirties galybė, nes ir mirtis žmogus pagauna visą. Vis dėlto šiuo žmogiškumu turiniu *Giesmi giesmė* anaipol neišsėmė. Jeigu meilės atsparumas būtų šios knygos vienintelis ir galutinis turinys, ji nebūt verta dieviškojo apreiškimo vardo, nes ji mums nieko neapreikštų.

Ištikimos moteryst s motyvas pasaulio literat roje yra labai seniai žinomas. Homero Penelop dešimt met laukia savo Odis jo ir nepasiduoda Itak s jaunikai i vilion ms. Jeigu tad Bažny ia *Giesmi giesm* laiko *dieviškuoju žodžiu*, tai ji nori mums pasakyti, kad ši knyga žmogišk ja tikrove neišsisemia, kad ji atskleidžia mums aukštesn tikrov ir kad žmogiškoji tikrov yra šios aukštesniosios tik nurodymas, tiktai prasmuo. Pro dviej žmoni meil s santyk ia prabyla dieviškasis šio santykio pagrindas, jo pirmavaizdis ir idealas. Sulamit s ištikimyb je savam vyrui išeina aikšt n aukštesn ištikimyb , kurios turi laikytis ne tik kiekviena ištekl jusi moteris savo vyro atžvilgiu, bet ir visa žmonija Dievo atžvilgiu.

Jau nuo pat krikšč ionyb s pradžios *Giesmi giesm* yra suprantama kaip Kristaus santykio su atpirkt ja žmonija arba su Bažny ia apreiškimas. Ištikimos moteryst s galinga meil ia yra žemiškasis atvaizdas antgamtin s meil s, kuria Kristus myli Bažny i : *Už žmogiškojo vyro-moters santykio ia slypi dieviškasis Kristaus-Bažny ios santykis*. Vyro ir moters meil ia yra prasmuo Kristaus ir Bažny ios absoliu iai ištikimam ryšiui. Esm je tad ne Sulamit s ištikimyb savam vyrui garbina ši Šventraš io knyga, bet Bažny ios ištikimyb Kristui; ne karalius Saliamonas ia yra tikrasis ištikimyb s m gintojas, bet pasaulis su savo auksu ir valdžia. Štai kod l *Giesmi giesm* yra šventa; šventa ne žmogiškuoju savo turiniu, bet dieviškosiomis savo gelm mis, savo simboline prasme, ana aukštesne tikrove, slypin ia už žemiškojo turinio. Vis d lto b t klaida manyti, kad vyro-moters meil s santykis ia yra atsitiktinis, taip sakant, kad Kristaus-Bažny ios santyk b t buv galima ir kitaip pavaizduoti. Anaipptol! kv ptasis rašytojas pasirinko ištikim moteryst Kristaus ir Bažny ios prasmeniu tod l, kad *moteryst pa ia savo esme laikosi Kristaus ir Bažny ios paslapyje*; kad ji yra šios paslapties išraiška žemiškojoje žmogaus egzistencijoje. Tarp Kristaus ir Bažny ios bei vyro ir moters yra pirmavaizdžio ir tikrov s atitikimas. Vyro-moters santykis yra tikrovinis Kristaus-Bažny ios santykio išsiskleidimas. Tod l nieku b du negalima prasmingiau išreikšti Kristaus ir Bažny ios paslapties, kaip moteryst s ryšiu, kadangi šis ryšys ir yra sukurtas tam, kad an paslapt reikšt . Moteryst n ra k rybin s vaizduot s išrastas simbolis, bet ontologinis Kristaus-Bažny ios prasmuo, j s jungos regimas ženklas žem je, j *Sakramentas*.

Tai, kas *Giesmi giesm* je yra pateikta poetiškai, šv. Paulius mums teigia jau dogmiškai:

Vyras yra moters galva, kaip Kristus yra Bažny ios galva. Bet kaip Bažny ia yra pasidavusi Kristui, taip ir moterys teb na visame pasidavusios savo vyrams. Vyrai, myl kite savo moteris, kaip ir Kristus myl jo Bažny i ir pats save už j atidav , kad j pašventint <...>, kad ji b t šventa ir nesutepta. Taip ir vyrai turi myl ti žmonas, kaip savo k nus. Kas myli savo moter , tas pats save myli. Juk niekas niekad os nelaiko savo k no neapykantoje, bet

peni j ir globia, kaip ir Kristus Bažny i . Tod l žmogus paliks savo t v ir motin ir laikysis savo moters, ir du bus vienas k nas. Ta paslaptis didel , aš sakau: Kristuje ir Bažny ioje (Ef 5, 23-32).

Kitaip sakant, vyro-moters santykio gelm s atsiveria tiktai Kristaus-Bažny ios santykyje. Kaip Kristus myli Bažny i , už j aukoja pats save, j maitina dieviškosiomis malon mis ir tuo b du j pašven ia, padarydamas j *neturin i sutepimo* (Ef 5, 27), taip ir vyras turi myl ti savo žmon , aukoti jai pats save, j globoti, ja r pintis ne tik medžiagine, bet ir dvasine prasme, kad ji taip pat jo meile tapt skaisti ir šventa. Iš kitos pus s, kaip Bažny ia yra pasidavusi Kristui ne tik viršinio klusnumo, bet ir vidinio atsiv rimo prasme, misdama Jo gyvybe ir b dama Jo K nas, taip ir moteris turi b ti atsiv rusi savo vyrui, kad priimt j save, kad stip- r t vyriškuoju žmogiškumo pradu ir b t su juo viena b tis. Kaip Kristus ir Bažny ia yra viena, taip viena turi b ti ir vyras su žmona. Ne Kristaus santykis sau semia j g iš moteryst s santykio, bet, priešingai, *moteryst yra pagr sta Kristaus ir Bažny ios susijungimu.*

Bet jeigu taip, tuomet vyras yra Kristaus prasmuo santykiuose su moterimi, ir moteris yra Bažny ios prasmuo santykiuose su vyru. B damas sukurtas pagal Dievo paveiksl ir panašum , žmogus pa ia savo esme yra prasmuo. Jis yra Viešpaties atvaizdas, ir visa jo egzistencijos prasm yra š atvaizd ryškinti, padaryti j regim bei jau iam . *Žmogus n ra Dievas, bet jis reiškia Diev .* Jis yra Viešpaties ženklas, Jo sakramentas, Jo regimyb žem je. Tod l kiekvienas žmogus yra šventas savo esme, kiekvienas yra nelie iamas savo asmeniškume, net jeigu jis b t ir didžiausias nusid j lis, kadangi s moningi aktai negali panaikinti pa ioje m s prigimtyje gl din- io Viešpaties paveiksl o. Tas pat yra ir su žmogiškosiomis lytimis. Prasmuo yra ne tik žmogiškoji prigimtis apskritai, bet ir jos išsiskleidimas dviej ly i pavidalu. Lytis taip pat yra sukurtos tam, kad dievišk j gyvenim reikšt ir savo egzistencija j vykdyt . Kaip žmogus savo esm je laikosi Dievu, taip lygiai Juo laikosi ir vyras bei moteris. Štai kod l Apreiškimas mums konkre iai ir nurodo, kad vyriškosios lyties pirmavaizdinis pagrindas yra Kristuje, o moteriškosios lyties - Bažny ioje; kad vyras sava egzistencija reiškia Krist , o moteris - Bažny i ; kad galop juodviej susijungimas yra Kristaus ir Bažny ios susijungimo prasmuo.

Tokia yra ana metafizin tikrov , kurioje slypi moters *kaip Kristaus sužad tin s* išgyvenimas. Bažny ia, pasak paties Apreiškimo, yra Kristaus sužad tin , *Avin lio sužad tin* (Apr 21,9): j santykis yra matrimonialinis. Taip j vaizduoja visas Šventasis Raštas, taip apie j kalba vis krikš io- nišk j amži mistikai. Jau Dievo sandora su išrinkt ja Izraelio tauta Senojo Testamento yra vadinama moteryste, ir šios tautos atkritimas nuo Viešpaties yra peikiamas ir baudžiamas kaip svetimavimas, kaip matri- monialin s ištikimyb s sulaužymas. Ta iau jeigu moteris yra Bažny ios (Senajame Testamente - išrinktosios tautos) prasmuo, tai ji savaime yra ir daly

Bažny ios susižad jime su Kristumi arba išrinktosios tautos su Dievu. Nuosekliai tad *moteris stovi prieš Viešpat visados kaip sužad tin* . Sukurta pagal atpirktosios ir su amžinuoju Logos sujungtosios žmonijos paveiksl bei panašum , ji yra ontologiškai apspr sta atsiverti Kristui. Moteris pa ia savo prigimtimi yra kaip anoji Rilks *Rutha*, kuri dien renka laukuose varpas, o vakare, nusimaudžiusi up je ir gražiai apsirengusi, ateina prie Viešpaties lovos koj galio. Ir kai jis paklausia j , ji atsako: *Tai aš, Rutha, tarnait ! Išskleisk savo sparnus viršum savo tarnait s* (Das stundenbuch). Atsiskleisti Dievui - Išganytojui yra kiekvienos moters giliausioji dalia. Mergel s Marijos sutikime atverti savo s i dieviškajam Logos iš jo šis atsiskleidimas aikšt n pa iu tobuliausiu ir pa iu gražiausiu pavidalu.

Tod l gali moteris Krist tik ti ar netik ti, gali ji b ti Marija, s dinti prie Jo koj ir klausanti Jo žodži ; gali ji b ti Morta, besir pinanti daugeliu dalyk , o pamiršusi vien vienintel , - kiekvienu atveju tiek savo apm stymuose, tiek savo r pesiuose ji ieškos Viešpaties kaip vienintelio savo Sužad tinio, kaip tikrojo savo sielos Mylimojo, kuris vienas tegali j pripildyti ir nuraminti. Susižiedavimas su žemiškuoju vyru moteriai yra tiktai kelias susižiedavim su Kristumi, tiktai nurodymas anapusin ryš , kurio atvaizdas yra žemiškoji moteryst . Tad jeigu jungtuv s nenuleisdina moters siel Kristaus, jos padaro j nelaiming , nes paklaidina j esminiame jos pašaukime. Vedybos moteriai yra jos gyvenimo atbaigimas tik tada, kai moteryst s sakramentas iš tikro virsta moteriškosios prigimties atsiv rimu Šventajai Dvasiai, nes tik tokiu atveju moteris ir egzistentiškai yra tapusi tuo, kuo ji yra savo esm je, b tent *Bažny ios prasmenimi*.

Tod l šv. Pranciškaus tur tame moters kaip Kristaus sužad tin s išgyvenime kaip tik ir išeina aikšt n giliausia moteriškosios lyties tikrov . Šis išgyvenimas n ra jokia metafora, jokia alegorija, joks asketinis ar mistinis vaizdas tikrovei pridengti, bet tikr j moters gelmi , pa ios ontologin s jos s rangos atskleidimas. Pažinti moter reiškia pažinti jos gelmes, š jos ilges ir r pest . *Moters kaip Kristaus sužad tin s išgyvenimas yra tikrais jos supratimas*. Kiekvienas moteriškosios lyties svarstymas bei tyrin jimas prasilenkia su jos prasme ir esme, jeigu jis neatsiremia š išgyvenim . Moteris kaip biologin lytis neturi savyje joki paslap i . Užtat paslaptis ji yra kaip Bažny ios atvaizdas, kaip Kristaus sužad tin , kaip atpirktosios žmonijos prasmuo. Jeigu tad mes norime ši paslapt bent kiek suvokti, turime svarstyti moter antgamtin je šviesoje. Tik tuomet atsiskleidžia jos buvimo prasm ir tik tuomet nušvinta ne tik biologin s, bet ir psychologin s jos funkcijos.

Kita vertus, šiame išgyvenime gl di pagrindas tikrajam vyro santykiui su moterišk ja lytimi. Nereikia daug aiškinti, kad vyras, kuriam moteris yra Kristaus sužad tin , elgsis su ja visiškai kitaip, negu vyras, kuriam ji

yra tiktai k n in s traukos objektas. *Moteris-Kristaus sužad tin stovi prieš vyro akis išskaistintojo moteriškumo pavidalu.* Gali šios moters žemiškoji tikrov b ti ir labai sutepta, ta iau vyras, šio išgyvenimo vedamas, jau ia, kad šiuo susitepimu moteriškoji prigimtis neišsisemia, kad už jos slypi dieviškoji moters prasm , d l kurios kiekviena moteris yra šventa savo esm je. Tod l net ir nevert šios esm s než j vyras pagerbia savo žvilgiu, savo mintimi ir savo elgesiu. Tiesa, k no ilgesiai šio amžinojo moteriškumo akivaizdoje neišnyksta. Ta iau jie gyja naujos prasm s. Jie netenka žemiškojo grubumo ir praeinamumo. Jie yra atperkami iš savo paklydimo susitelkti aplinkui moters k n ir tod l žlugti pa i aistros patenkinimo akimirk . *Trokšti moters tiktai kaip priešingo k no yra ly i egzistencijos akligatvis,* kur nuod m žmog yra st musi. Moteris kaip Kristaus sužad tin išvaduoja vyr iš šio akligatvio ir pastato j paties Dievo nurodyt keli - sujungti dvi lytines egzistencijas vien nedalinamai ir neatjungiamai.

Deja, reikia pripažinti, kad m s laik moters išgyvenimas kaip tik yra šiame akligatvyje strig s; taip labai strig s, jog bet kurie ly i santykiai šiandien yra užnuodyti šios paklydimo dvasios. M s amžius deda didelį pastang ištraukti moter iš pra jusi amži užsisklendimo ir pastatyti j viešumon vis d mesiui ir net garbinimui. Šiandien mes regime moter visur: fabrikuose ir staigose, mokyklose ir parlamentuose, ligoninėse ir prieglaudose. Šiandien mes sutinkame moters vaizd taip pat visur: meno k riniuose ir net banknotuose. Ta iau šios visur esan ios moters akivaizdoje mes neturime pamiršti savo d snio: *moteris viešumon patenka tiktai dviem pavidalais - šventosios ir heteros.*

Krikš ionyb iš m Mergel Marij iš Nazareto tylumos ir pastat J ant altoriaus, apgyvendino krikš ioni namuose, pakel s koplyt l se, mēne, poezijoje ir maldose. Marija yra *palaiminta tarp moter* (Lk 1, 28); palaiminta ne tuo, kad savo gyvenime atliko kok nors didvyrišk darb ; ne tuo, kad gyveno dykumose ir mito sk riais bei šaknel mis, bet tuo, kad savo siose prad jo ir pagimd *S n , kuris yra didis ir vadinamas Aukš-iausiojo S numi* (Lk 1, 32). Kitaip sakant, *Marija yra palaiminta kaip moteris.* Ji yra šventa *moteriškojoje* savo prigimtyje. Ji yra vienintel šventoji d l savo išskleisto ir ligi galo vykdyto moteriškumo - b ti Motina ir sykiu likti Mergele. Štai kod l Ji ir pralauž nam židinio tyl ir išplauk viešumon, kaip Vakarini išplaukia iš debes ant dangaus skliauto vis m s akims.

Bet štai prieš ši moter švent j , prieš Mergel ir Motin stoja *moteris hetera* kaip anosios varžov vyr akims ir širdims. Ji taip pat stengiasi išskleisti savo moteriškum ir tuo patraukti save vis žvilg , - bet moteriškum , pasiliekan grynai k no ribose. Ji taip pat teigia savo kr tis ir savo s i , ta iau ne kaip Visagalio buvein bei žmogiškosios gyvyb s šaltin , bet kaip an Apreiškimo minim *aukso taur , piln ištvirkimo*

šlykštybi ir nešvarum (Apr 17, 4). Priešais Mergel ir Motin stoja nebe mergel ir ne motina. Ji ateina ne iš šeimos ir eina ne šeim, bet iš viešumos ir j viešum, nes hetera nam židinyje neišsitenka. Jai reikia ne židinio, bet salono; ne vyro, bet vyr; jai reikia ne nam gl dumos, bet *scenos*, kur ji skleist savo viliones. Šis moters tipas yra sutinkamas jau pirmykšt je žmogaus kult roje, ypa vadinamajame *totemistiniame* josios tipe. J randame ir graik gyvenime, kuris dav šiai moteriai vard. Jis eina per visas tautas, pradedant mokytoimis, šiam reikalui specialiai paruoštoimis, japon geišomis ir baigiant papras iausiomis m s didmies i merginomis. Heterizmas yra b dingiausia dabartin s moteriškosios lyties žym.

Nenuostabu tod l, kad ir vyro santykis su moterimi pradeda reikštis tokiais ženklais, kurie g sdina visas jautresnes sielas. Visais laikais 6-asis Dievo sakymas buvo laužomas, ta iau jis niekada nebuvo gij s tokio objektyvuoto, maža to, tokio organizuoto visuomeninio pavidalo, kaip šiandien. Stov dama prieš vyr ne kaip Bažny ios prasmuo, bet kaip *k - ninis papildas*, moteris hetera savaime pasuka ly i santykius biologinio žaismo linkme, išeinan ia šiandien aikšt n žvilgsniuose, pokalbiuose, šokiuose, draugyst se. Kol moteris hetera slepiasi savo landyn l je ar vieš j nam uždarume, tol šisai žaismas apsiriboja siaurais privatiniais rateliais. Bet kai šis moters tipas išplaukia viešum ir j apvaldo, kaip yra atsitik m s laikais, tuomet ir anas biologinis žaismas savaime virsta viešu, objektyviniu, s moningai organizuojamu ly i santykio pavidalu. Jis virsta visuomenine strukt ra ir panseksualizmo bruož spaudžia visam gyvenimui.

Prieš šit tad moter heter ir stovi šv. Pranciškus su savo moters kaip Kristaus sužad tin s išgyvenimu. M s laikai moter yra išnagrini j visais atžvilgiais: jos k no ritm ir jos judesi plastik, jos gabumus ir psichologin energij, jos socialin pad t ir politinius jos uždavinius. Vien ta iau dalyk jie yra išleid iš aki: *teologin moters pašaukim ir dievišk j jos egzistencijos prasm*. Mes visur šiandien regime *moters heteros* paveikslus, bet mums stinga *moters šventosios* paveikslu.

Kaip biologin lytis moteris užbaigia ir išvysto tiktai gamtin gimdom j vyro j g. Jeigu jos paskirtis tuo ir baigt si, tuomet ji taip pat b t buvusi sukurta iš žem s molio, bet ne iš vyro k no ir kaulo; tuomet ji b t kilusi iš *gamtos* kaip Adomas, bet ne iš *žmogaus*, kaip Ieva. Ta iau nuostabi moters kilm, kurioje susijung *jau esanti* žmogiškoji b tis su dievišk ja galybe, rodo, kad moteris vyro pagalbininke turi b ti žymiai gilesne prasme, negu tik gamtinis gimdymas arba k nini troškim patenkinimas.

Moteris savo kilme yra pašaukta b ti vyriškosios egzistencijos atbajeja, nes *žmogui negera b ti vienam* (plg. Pr 2, 18).

Tikr j meil s santyk vykdyti ir tuo b du tapti vyro pagalbininke jo buvime bei likime gali tiktai *moteris Kristaus sužad tin*, nes tik ji vienintel apsupa vis vyro b t ir j vis perskverbia savo amžinuoju

moteriškumu. Tod l teologinis moters išgyvenimas, taip gražiai išsiskleid s šv. Pranciškaus gyvenime, yra vienas iš aktualiausi dabarties uždaviniai ly i santykiuose.

Nieko m s amžiui nepad s vairios aukl jimo bei lavinimo sistemos, vair s teisiniai nuostatai, teiki moteriai savarankiškumo bei laisv s, ekonomin žmonos nepriklausomyb nuo vyro, moters sugeb jimas užimti visokias vietas gyvenime, - nieko visa tai nepad s, jeigu nebus perkeistas moters išgyvenimas, jeigu m s viešumoje moteris hetera nebus nugal ta moters šventosios. M s amžius išsivaduos iš ano seksualinio akligatvio tik tada, kai atgims šv. Pranciškaus santykis su priešinga lytimi - ži r ti moter kaip Kristaus sužad tin , tod l j šventai gerbti, b ti skais iam su ja, sykiu ta iau atverti savo šird švelniai jos bi iulystei, jos ištikimybei bei prisirišimui.

(Iš kn.: Antanas Maceina. *Saul s Giesm . Šv. Pranciškus Asyžietis kaip krikš ioniškojo gyvenimo šauklys*. Brukllynas, NY. 1954. 453 p.)

LIETUVI DORIN KULT RA

A. Kazimieraitis [Aleksandras Žarskus]

PO BALTU NUOMETU

Motina... Kiek daug pasakantis, šviesiausiai prisiminimais spindintis šis žodis! Tai vienas šven iausi m s žodži . Užpl d s materializmas nuvertino dvasines vertybes, nuvertino ir motinos, motinyst s s vokas. Ir šiandien, horizonte šm kš iojant žmogaus ir tautos išsigimimo šm klai, suvokiame, jog nebus ateities be deramos pagarbos motinai. Kaip pažadinti gyvast nešan ias motinyst s versmes?

Problemos ateina, kai dalykai nueina. Visu opumu šiandien iškyla b - tynyb kalb ti apie tai, kas yra b ties pagrindas, gyvenimo norma. Kas gi atsitiko su moterimi, kod l pasigedome moteriškumo po to, kai moteris pra jusio šimtme io pabaigoje prad jo išsilaisvinimo [emancipacijos] s j d ? Kod l moters emancipacija atsigr ž prieš j pa i ? Kod l šiandien jau kyla antiemancipacijos jud jimas? Išgarbintoji moters emancipacija, lygios teis s - gerai ar blogai?

Atsakymo šiuos klausimus reikia ieškoti ne vienadieniuose lozunguose, bet atsigr žiant santyk tarp ly i iš esm s, kas ir yra senosios lietuviškosios doros kult ros pagrindas.

Istorijoje m s kalba, išlikdama vien tik šeimos b relyje, sukrov ypatingus kalbos ir tautosakos lobius. M s pasakas, dainas, patarles maitino ir gyvyb joms teik šeimos gyvenimas. Jose visu grožiu atsispindi lietuvi šeimos gyvenimas, su visu širdingumu, skausmais ir džiaugsmiais. Šeimos gyvenime nuodugniau jau iamos gyvybin s galios ir b ties sl piniai, tod l m s kalboje, seniausioje iš indoeuropietiš k kalb , dar

yra išlikusi žymi dalis senov s išminties *mantros*, kur atspindi gyvenimo ir gyvyb s gelm s. Šitos išminties nereikia toli ieškoti, j turime ia pat, užkoduot kasdienin je kalboje, kurios žodžiuose tebegyvena toji šimtm e i išmintis. Lietuviškai sakome, kad bernelis veda, o mergel išteka, teka. Tod l vedantis bernelis vadinamas *vedžiu*, o ištekanti mergel - *nuotaka*, *nuotakuole* ar tiesiog *tekuole*. Rodos, menka iš pirmo žvilgsnio kalbos detal , ta iau ji nusako lietuvišk savimon d l vyro ir moters pašaukimo skirtum . K žmogus suvokia, jis išreiškia savo kalba. S mon s drumst jimas iš karto pasireiškia ir kalboje, ir tod l, nebesuvokdami vyro ir moters skirtum , jau gana dažnai sakome *ženijasi*. Panašiai yra ir su kitais m s kalbos turtais, nes žmogaus s mon ir kalba turi, ko gero, t patį šaltin .

Tek ti ir *vesti* - tais žodžiais ne tik išreiškiamas moters ir vyro pašaukim skirtumas, bet juose dar yra užkoduota moteriškosios ir vyriškosios prigimties esm . Vyriškoji prigimtis daugiau linkusi imti ir veikti. Tod l vyras yra *vedys* (vedantysis) ir jo žmogiškumas skleidžiasi veikloje ir vadyboje. Jis *veda*, ir šiuo atžvilgiu vestuv s vadinamos *vedybomis*. Moters prigimtis yra linkusi kaupti ir teikti (dalyti) - gaivinti. Tod l moteris yra *tekuol* (*tek t ja*, *gaivintoja*) ir jos žmogiškumas skleidžiasi kaupiant ir atiduodant, t. y. *tekant* (teikiant) ir vestuv s jos atžvilgiu vadinamos *tekybomis*.

Tautos kalbin išmintis sako, kad teka ne tik mergel , bet ir upel , šaltin lis, teka ir saul . Reiškia, tekantis vanduo, saul ir mergel turi bendr ypatybi , kurios nusakomos veiksmažodžiu *tek ti*. Sugretinkime saul , tekant vanden ir mergel .

Saul s nebuvo ir pasirod - *patek jo*.

Šaltin lio nebuvo ir pasirod - *ištekejo*.

Nuotakos nebuvo ir pasirod - *atitek jo*.

Senovin se vestuv se nuotaka tikr ja šio žodžio prasme *atitek davo*. Aprašydamas kupišk n vestuves; skyri , aprašant nuotakos atvykim vedžio šalin, B. Bura as pavadino: *Atiteka martel* . Nuotakos išlyd tin j dainoj visi posmai prasideda žodžiais: *Aušt aušrel , tek saulel ...* Jaunojo pus je visas kaimas susirinkdavo paži r ti atitekan ios mar ios. Šiuo atžvilgiu tekant vanden , saul ir mergel jungia pasirodymo iš kažkur, iš nežinios ypatyb . *Vedžio* šalyje pasirodo nuotaka - nebuvo l , nežinia iš kur, kaip saul ar upel atitek jusi.

Šeimos ir bendruomen s gyvenime atsiskleidžia esmin moteriškojo žmogiškumo ypatyb - *tek jimas*, apimantis savyje du priešingus polius - kaupim ir teikim . Tik kaupimo ir teikimo darna - *tek jimas* skleidžia moteriškojo žmogiškumo, moters sielos gražiausi žied - motiniškum .

Senojo m s kaimo žmonei nuotaikas ir j dvasi ypa jaut Vaižgantas. Jo aprašytas vestuvi vaizdelis ne tik atskleidžia tek jimo esm , bet ir parodo pradedan ios tek ti nuotakos sielos virpesius, tampant, pasak Vaižganto, pilnu žmogumi.

Visas sodžius laukia jaunamart s iš anos šalies parvažiuojant. <...> Visame sodžiuje t vakar niekas apie niek daugiau nekalba, kaip tik apie nauj savo kaimyn. Nuostabu: ni niekas neužsimena, ar graži, visiems ter pi, ar gera. <...> Dar daugiau r pi visiems, griežtai visiems, ar sunkios buvo kraį io skrynios.

(Pridursime, jog piršlybose d l kraį io nebuvo deramasi. Der davosi tik d l pasogos. Kraitis buvo savaiame suprantamas, kaip nuotakos rank darbas, jos darbštumo, vertumo ženklas.)

Skaitant vestuvi aprašus, ima nuostaba. Tiek daug kart nuotaka, sekdamą vestuvi paproiais, atidaro savo kraį io skryniais ir apdovanoja vairius vestuvi dalyvius, *išperka* vien ar kit dalyk, pati *išsipërka*. Kaip sako dz k s: *Per vestuves tik r žyk ir dalyk kiekviename žingsnyje. Kur Žingsnelis, ten dovan l.* (Per vestuves nuotaka ne tik dalija dovanas, bet yra jose nemaža apeig - kuri ia neminime, - kur apdovanojama ir nuotaka. Tokiu b du išlaikoma darma tarp priešing tek jimo poli - kaupimo ir teikimo.) Apdovanojami visi: gimin s, kaimynai, maži vaikai ir net piemen liai. Mergaudama mergel daugiausia kaup, t. y. krov krait, o vestuv s - tek jimo pradžia. Tod l kraį io skryni atidarymas be regimos (apdovanoti, *išpirkti, išsipirkti* ir pan.) turi ir pasl pt prasm - pažadinti ir skatinti tekuol s tek jim .

Didysai dovan dalijimas išties sp dingas: *Du pasek ju, abudu jaunosios broliu, ant dalbos [karties] suvertus stuomenis, rankšluos ius, jaunosios dovanas neša iš kl ties sekly i .*

Dalydama dovanas marti, kaip ir dainuojama sutartin j, iš tikr j teka:

*Kas ti teka, lyliul le,
Marc teka, lyliul le.
Per dvarel , lyliule,
Dai ku neša, lyliule,
Tek dama, lyliule,
Dovan les, lyliule.*

Tautosakos rink jai, aprašydami dovan dalybas, perteikia tik formali j apeigos pus . Tuo tarpu skaitydami min t Vaižganto vaizdel , pajuntame *tek jimo* (dovan dalyb) sukeltus virpesius nuotakos sieloj:

Kiekvienas sodžiaus mažvaikis, iabuv s moterys [dovanos dalijamos jaunojo pus je] mar iai prisistato skyrium, <...> Kiekvienas dovanojamas stiepias greitai, godžiai tveria juostel drauge su jaunamart s rankele ir pakšija [bu iuoja] kaip d dienei, nors dar jauna. D dien (b ta gi „d dien s“!) iš pradži lyg drovisi. Kaip gyva, dar niekas nebuvo rankon pabu iav s. <...> Mat s tad jai patinkant ir d dien s rol ir t asmens pagerbim kaip jau pilno žmogaus. Tai juo daugiau dalija, juo meiliau šypsosi, juo gražiau ir saldžiau lyg paukštyt s balseliu malonina: „Susijuosk, Gabriuk... Susijuosk, Aleksiuk...“

Bu iuojant rankon, nuotaka pagerbiama kaip jau pilnas žmogus - *tekantis* (kaupiantysis ir teikiantysis). Kiekvien sodžiaus mažvaik pristatant

skyrium, vardu pavadinant - nuotaka simboliškai vesdinama nauj bendruomen , kaip viso kaimo motina.

Sav s išdalijimo prasm regime ir vestuvi papro iuose, susijusiuose su duona. Per vestuves jaunajai po r t vainiku b davo prisegama duonos plutel , kitur gyvavo paprotys nuotakos vainik pinti tris pilnas rugi varpas. Visuose vestuvi papro iuose minimas jaunosios duonos kepalas, su kuriuo ji išsiskirdavo tik važiuodama bažny i .

Žodyje *duona* slypi *davimo, duodemo - duodemas, davimas* (1 k ž) prasm . *Duona* m s kalboje susijusi su žodžiu *duoti*. Plg.: *duodingas* - kuris lengvai duoda, dosnus; *duoslus* - dosnus; *duosn* - dovana (1 k ž).

Duonos ir žmogaus sugretinimas lietuvi doros kult roje nedviprasmiškai išsakomas Kazio Brad no eil raštyje, parašytame pagal jo aukl s Julijos Šulinskien s pasakojimus:

Susitiko Dievas ir Dievutis

Kryžkel je vidury Kirš .

Prie j koj akmen lis guli -

Duonos ir vandens pad t nešu.

Valgykit ir gerkite - tai viskas,

Tai mes patys - duona ir vanduo.

Ir at jo baudamas miškas,

Ir atsiklaup pažadintas akmuo.

Kad jaunoji tapt dalijanti save kaip duon , vestuvinio virsmo misterijoje ji tur davo apmirti, apsimarinti (*marti, martas* sietinas su žodžiais *marinti, apsimarinti*; šie žodžiai yra vediniai iš regimai buvusio ir jau pamiršto veiksmazodžio *marti*; plg. *sverti* - svartas, *karti* - kartis, *marti* - martas, marti). Priskelia ji jau nuotaka, tekuol , naujos kokyb s gyvenimui. Tod l senose pasakose išlik s jaunosios pavadinimas yra *marti - nuotaka*, nusakantis vestuvinio virsmo (mirties ir prisik limo) esm .

Vykstantis persikeitimas simboliškai išreiškiamas barstant jaunuosius gr dais. Šios apeigos prasm atskleidžia žodžiai, tariami rytojaus dien , kai šluojami išbarstyti gr dai: *Jau gr dai sudygo, m s martelei bus laimingas gyvenimas*. Ir iš tikr j daigas dygdamas daigoja gr d . Kad s kmingai žmogus gal t gyventi nauj gyvenim , reikia numirti senajam, jau išgyventam gyvenimo b dui. Senojo m s kaimo vestuv se vykdomi Jono Evangelijoje užrašyti Kristaus žodžiai: *Iš ties sakau jums, jei kvie i gr das nekris žem ir neapmirs, jis pasiliks vienas, o jei apmirs, jis duos gausi vaisi* (Jn 12, 24). Tik *apmirdama, mardama*, jaunoji virsta nuotaka, kad tek t , t. y. dalyt , duodint save kaip duon . Tod l sen j m s vestuvi kulminacijoje (vedant nuotak paryiais sekly ion) b davo giedama: *Verksmai pavirto linksmybe, mirtis pražydo gyvybe*.

Tre i saul s, upel s ir nuotakos bendr ypatyb nusako žodis *gaiva*. Gaiva reiškiasi aukš ausioje, dvasin je k rybin je plotm je. Saul patek jusi visk sušildo ir atgaivina, tekantis vanduo dr kindamas teikia

gaivast. Motina, kaip saul ar upel, yra ne tik nam židinio k rentoja ir siela, bet ir vyriškosios veiklos kv p ja bei jo kuriam gyvenimo form gaivintoja. Tekantis vanduo tyras, o saul skaisti. Tai dažniausiai m s dainose sutinkami saul s ir vandens epitetai. Ar ne skaisti ir tyra yra tekanti nuotaka?

Vaižgantas min tame vestuvi vaizdelyje aptaria nuotakos dovan - juost, rankšluos i, lovatiesi - rašt grož. Kiekvienas apdovanotasis dovan nešioja viešai: susijuos s ar pasikabin s ant kaklo, kad dovana b t gerbiama ir ja grožimasi. Moters menas, jos rankdarbiai tvieskia ypatinga šviesa. Gautosios dovanos ir sekly ios padabinimas jaunosios kraiu neša gaivast visiems namams. Šios apeigos naujuosius nuotakos namus tarsi *raugia* nuotakos dvasia, pavergia rašt grožiu, pripildo gai- vastingu spinduliavimu. Kaip sako Vaižgantas: *Perjuost šird, per grož*

Nam Ugnel. Ar ne tod l margos juostos, rankšluos iai ir kiti austiniai dalykai vestuv se už m ypating viet? Audimo menas daug lemdavo ir pasirenkant nuotak. O apeig vestuv se, susijusi su juostomis, buvo tiek daug, kad kai kur b davo giedamos *juostaites*.

Dz k vestuv se gr žtan i iš bažny ios nuotak pasitinka motina, stikline vandens ir rankšluos iu nešina. Vanden ir rankšluost teikia dukrai, tardama ypa reikšmingus žodžius: *Laiminu tave, dukrele, tyru vanden liu ir margu abr s liu, kad tavo gyvenimas b t tyras, kaip tyras šis vanden lis, laimingas ir vairus, kaip šitas margas abr s lis*. Iš tikr - j kaip tyras yra tik tekantis vanduo, taip ir motinos ar moters tyrumas yra susietas su tek jimu. Tekanti moteris, r pindamasi artimaisiais, jiems tarnaudama bei dalydama sukaupt g r, gaivina ir gražina kasdienin buit. Upel, kad gal t tek ti, iš aplinkos renka vanden, o tekan io žmogaus kaupimas reiškiasi bitel s darbštumu. Bet svarbiausia yra dvasinis tek jimas. Dvasiška tekant, teikianti moteris yra tyra lyg šaltinio vanduo ir skaisti kaip saul. Tokia motina ar moteris tampa tarsi gyvyb s susib gimo, sankaupos centru, kur iš begalin s dvasin s gyvyb s okeano pl sta dvasinis g ris -*gaivastis*, kuris ta iau neužlaikomas, bet išdalija- mas. Jis teka, pasireikšdamas motinos mintimis, žodžiais, jausmais ir rank darbai.

Ištek jusioms buvo kerpamos kasos, jos b davo gaubiamos baltu nuo- metu. Kasos - gražiausia mergel s puošmena, kuri nukirpimas reiškia per jim nauj gyvenimo kokyb - moteryst ir kartu pabr žia, jog išori- nis grožis netenka savo aktualumo... Apgaubiant galv baltu nuometu, paliekant neuždengtas tik akis ir veid, pabr žiamas vidinio žmogaus sielos grožio pirmybiškumas.

Nu jo praeit ryš jimas nuometu ir kartu su juo galutinai išnyko gau- bimo apeiga vestuv se. Senosiose lietuvi vestuv se pirmoje vestuvi daly- je, t v šalyje, nuotaka b davo gaubiam baltu paklode. Apgaubt veždavo ir sve i šal. Ir tik jaunojo šalyje, per pirmary ius, nuotaka b davo nu-

gaubiamą, bet tik tam, kad būtų apnuometuota baltų nuometu. Ir nuo šiol ji jau niekur negalėjo pasirodyti be nuometo. Buvo griežtos nuometo nešiojimo taisyklės. Nuometo nebuvo galima nusiišti nei krosnį kuriant, nei rūgius rišant, - niekada. Nors kiek susitępusiu nuometu nebuvo galima ryšyti ne tik svečiuose, bet ir savo namuose. Su nuometu ir laidodavo.

Gaubimo apeigos simbolika, išreiškianti atskyrimą nuo pasaulio, lydi ištęktą jausmą moteris vis gyvenime. Nuometo nešiojimas - tai ta pati, tik jau priimti kiti, sukultūrinti, pavidalų gaubimo apeigos išraiška. Nuometas, kaip ir vienuolis gobtuvas, išreiškia ištęktą jausmą moters atskirtumui. Kalbant Evangelijos palyginimais, *nuometo nešiojimas reiškia, kad ištęktą jausmą moteris, kaip ir vienuolis, - tai Mirtis ir Marija kartu* (plg. Lk 10, 38-40). Pasak šv. Teresės Avilietės, *tai pati aukščiau žemiškojo žmogaus gyvenimo išraiška, kai išlaikoma darna tarp tarnavimo artimui ir vidinio [dvasinio] gyvenimo*.

Šie sakraliniai reikšmės turintys mūsų tautos papročiai darydavo motinai sielą. Meile spinduliuojantis akys visada baltai raminanti veida buvo tarsi altorius, kur kiekvienas namiškis rasdavo suraminimą ir paguodą. Motina buvo tarsi saulė, teikianti visiems šilumą, meilę ir gaivumą, o kartu ir centras, apie kurį sukrovosi visos šeimos narių likimai.

Nuometas, pasak senųjų liudijimų, kaip ir rėtinė vainikas, buvo didelės pagarbos daiktas - mergystės ženklas. Rėtinė vainikas simbolizuoja pirmą pradžią - *tyr*, o motinos mergystės, kuri išreiškia nuometo nešiojimą, yra *skaista*, pasiekta dvasiniais žmogaus pastangomis, atremtomis doros kultūra. Šiuo požiūriu nuometas, simbolizuojant sukultūrintą *tyr* - *skaistą*, galima laikyti perkeistu rėtinė vainiku, išreiškiančiu naują moters gyvenimo kokybę - moterystę, nešančią regimą vaisių.

Tai, kaip kitos tautos seniai prarado, lietuviai išlaikė iki pat naujais laikais. *Kai kurios lietuvės, - rašė Vydūnas, - išlaikiusios žmoniškumą ir savo esmę persunkusios šeimos gyvenimą, dar ir šiandien yra <... > aiškiaregės, kunigės ir teurgės*. Lietuvos Statutas (XVI a.) už moters nužudymą arba sužeidimą skiria dvigubai didesnį bausmę negu už tą patį nusikaltimą vyro atžvilgiu. Tai specifinis, patvirtinantis mūsų mintis, Lietuvos Statuto bruožas, kuriam istorikai neranda paaiškinimo ir kuris tampa suprantamas tik suvokus mūsų kultūros kraštutinę matricentiškumą.

Trumpas žvilgsnis senojo Lietuvos kaimo papročius atskleidžia mūsų protėvių išmintį, sakančią, jog vyro ir moters pašaukimai yra skirtingi iš esmės. Vyro ir moters skirtumą, kuri vis plačiau pradedama pripažinti, mūsų nemokyti, bet užtat šviesios kaimo žmonės nusakydavo vienu sakiniu: *vyras yra galva moteris savo, o moteris yra širdis vyro savo*. Vyro ir moters ne tik skirtingos prigimtys, bet, kaip matėme iš senųjų papročių, skirtingos ir žmoniškumo apraiškos.

Teologai žmogaus lytis (vyras ir moteris) sieja su Dievo trejybės kūnu. Ši mintis visu ryškumu išplėtojota vokiečių teologas Šeben (M. J. Scheeben).

Triasmėnis Dievas reiškiasi per žmog žmogaus lytimis - vyrų ir moteri-
mi. Pirmasis vyras yra kaip *imago Patris* ir *similitudo Filii* (Tavo paveikslas
ir panašus s n), o pirmoji moteris kaip *similitudo Spiritus Sancti* (panaši
švent j Dvasi). Tokiu būdu lytims suteikiamas žmogiškas pagrindas, o
virtus ir *sapienta* (galybė ir išmintis) nusako tiek Antrą Švenčiausiosios
Trejų s asmen - S n, tiek vyr; *suavitas* ir *Caritas* (švelnumas ir meilė)
apibūdina tiek Šventą Dvasi, tiek moterį.

Taipai išmintis sklaidžia ir lietuvių kalbos žodis *dvasia*, išlaikęs mo-
terišką gimimą. Lytis savo giliausia prasme sietinas ne su biologiniu, bet
su dievišku gyvenimu: vyras ne tik savo ontologine kilmė, bet ir kasdienė
nė raiškia panašus S n (Antrą švenčiausiosios Trejų s asmen), O moteris
atstovauja meilės ir gyvybės nešėjai Šventajai Dvasiai.

pradžioje iškeltą klausimą: *emancipacija gerai ar blogai?* - atsižvel-
giant šiuos samprotavimus negalima atsakyti: *taip* arba *ne*. Gerai, kad
moterys suaktyvėjo, tačiau blogai, kad jų aktyvumas nuėjo ne ta kryptimi.
Užuoat žadinusi savo prigimtį moteriškum, per kur vis labiau atsi-
skleisti moteris, kaip visa gaivinantis Šventosios Dvasios atstov, ji
panorėjo išsivaduoti iš savo pašaukimo ir prilygti vyrui. Šitaip moteris ne
tik neišsivadavo, bet užsikrovė sau daugybę anksčiau neturėtų pareigų.
Šiandien, dirbanti vyrišką darbą, gerianti ir keikianti moteris neprilyg-
sta vyrui daugiau negu jos senelė, tačiau ji neteko savo moteriškojo pa-
trauklumo ir motiniškos, gaivios tekėjimo galios.

Mūsų legendose kalbama apie vaidilutes, saugojusias amžiną ugnį.
Lietuvos motinos ir buvo priežastis toms legendoms apie vaidilutes at-
sirasti. Legenda apie vaidilutę Birutę, kuri po Kristaus mirties grįžo
Palangą ir vėl krenavo Šventą Ugnį (pasak istorinių šaltinių, rėpinosi skriaudžia-
maisiais), o po mirties buvo garbinama kaip šventoji (palyginkime: romėnų
vestalės - vaidilutės - sulaužiusios skaisčių žadus, būdavo gyvos užkasamos žemė);
tai rodo, jog nuo seno lietuviška savimone motinystė nesiejo su skais-
tos praradimu.

Kur degė Lietuvos motin šventoji ugnis? Kiekvienas savo širdyje ne-
šiojamą rusenanti amžinosios ugnies kibirkštį, tačiau žiebtį prasmin-
go praradimo liepsnė gebame ne visi. Juk ant tos liepsnos tenka pakylėti
tai, kas tau brangu, kas kokią tik buvo neatskirama tavo gyvenimo dalimi.
Bet toji praradimo liepsna turi nuostabią savybę - ji nieko nedegina, tik
perkeičia. Šitoji praradimo - perkeitimo liepsna būdavo žiebiama vestu-
vinio virsmo misterijoje, o motinos, krenusios į savo širdyse, ir buvo tos
tautos gyvybės saugojusios vaidilutės.

*Po baltų nuometu baltos lelijos veidas,
Prais pavasaris, o veidas vis žydės,
Ir, kaip palauk se aukštą pagoj aidas,
Li liuos melodija jos mylinios širdies.*

*Ji t v knygneš , ji s n savanor ,
 Ji savo sielvirt ilgai min s maldoj
 Ir baudžiaunink s duon sunki , juod , gori
 Reg s iš rugio želmens kas ruduo.*
*Po baltu nuometu ant vario vart pasir mus,
 Tenai dukrel ji lauku lyd s,
 Kaip margus stuomenis išmargins plaukus šaltos žiemos,
 Ir ant pe i likimas našt vargan užd s.
 Ir eis legendos, iš l p eis l pas
 Varpstelio pasaka - gyvenimo dalis,
 Našlyst s vargo liesis gilios up s,
 Ir džiaugsmo pirmgimis negr š, sukil liu sušaudytas šile.*
*Po baltu nuometu ji amžiais vaidilut ,
 Tautos ugniakure k renas vardas jos.
 Aušrin rytmet rasom palaisto žali r t ,
 Ir budi s iose gyva gyvyb Lietuvos.
 Skausm kalvarij išbridus sopuling ,
 Dien pakluon je koj as sutinusias nusiaus -
 ia tavo l kes i gana , ia tavo klevo ling ,
 O žem s motina, dievotnaša dangaus.*

(B. Brazdžionis. *Lietuvos motina*)

Ar prisikels šiandienin Lietuvos Motina, ar žiebs ji savo širdyje išbl - susi praradimo ugn , meil s ir šilumos liepsn , ar spinduliuos ji v l, kaip kadaise *motina vaidilut* , tautos gyvyb palaikan ius spindulius - nuo šito priklauso Lietuvos likimas.

Lietuvos motinos, dalydamos šilum , meil ir gaivast , garbingai atstovaukime Šventajai Dvasiai!

KATALIKIŠKASIS MOTER S J DIS LIETUVOJE

1989 m. balandžio 15-16 d. suplauk Kaun moter atstov s iš visos Lietuv l s. Ir ia, dalyvaujant kard. Vincentui Sladkevi iui, Pasaulio lietuvi vyskupui Pauliui Baltakiui ir kitiems garbingiems sve iams, prasid jo samb rio *Caritas* steigiamasis suvažiavimas.

Kad atlikt savo didžiuosius uždavinius, nubr žtus Tautos atgimimui, *Caritas* savo veikl remia *dieviškais statymais ir Kristaus mokslu*.

Pirmiausia pradeda nuo sav s:

Kilti ir kelti!

Blog nugal ti gerumu!

Savo j gas ir meil skirti Tautos atgimimui.

Prisiminkime t kstan ius invalid , t kstan ius gyvenimo suluošint siel , t kstan ius praradusi atsakomyb , išsiskyrusi t v , t kstan ius

nemylim ir apleist vaik , vienišus senelius, kalinius ir visus kitus, stipresn s ar silpnesn s valios žmones - štai visa Lietuva, kuri reikia apgl bti r pes iu ir prikelti tikram vertingam gyvenimui, - kalb jo suvažiavimo dalyv Olga Kazlien . - Atgimkime kiekvienas ir kiekviena, ir m s vil iai bus lemta išsipildyti.

Trokštame laisv s, laikome j aukš iausiu siekiu. Melas, pyktis, gobšumas griaua m s laisv . Taigi atsispirkime melui - tiesa, pyk iui - meile, papuoštame T vyn nuoširdumu, - neatsilikime n vienas, nes m - s nedaug.

Atgimkime ir kelkim s, apgl bkime r pes iu tuos, kurie paklydo gyvenimo kelyje ieškodami laim s, nes šventum esame pašaukti visi.